

Fra: Seksualpolitisk Forum [kontakt@seksualpolitik.dk]
Sendt: 25. juni 2017 09:18
Til: Justitsministeriet
Emne: Re: Høring over betænkning nr. 1563/2017 om freds- og ærekrænkelser - j. nr. 2017-730-1190

Til justitsministeriet,
att. Nicolai Winther

vedr. Høring over betænkning nr. 1563/2017 om freds- og ærekrænkelser

Tak for tilsendte!

Vores generelle holdning til emnet er:

- Deling af nøgenbilleder (og film osv) uden samtykke er selvfølgelig uacceptabelt.
 - Vi tror dog ikke, at endnu strengere straffe er vejen frem.
 - At inddrage lovparagraffer om "børneporno" vedr. f.eks. to 15-årige som har haft sex, hvor den ene nu er blevet 17, mener vi er absurd. Det handler i sådanne tilfælde ikke om børneporno, men om det generelle problemkompleks vedr. deling blandt unge af private billeder uden samtykke.
 - Derimod tror vi i høj grad på forebyggelse og at arbejde på bevidstgørelse, især blandt unge, om at kulturen med at dele nøgen-billeder (og film osv) kan føre til grove krænkelser som er uacceptable og kan få alvorlige konsekvenser.
 - Det er vigtigt at forstå og undersøge det moderne billede-delings fænomen, før man lovgiver om det.
 - Motivet er dog tydeligvis sjældent "hævn," så man bør derfor afholde sig fra at bygge analysen ud fra begrebet "hævnporno," som det gøres fra visse kønspolitiske aktivister og organisationer.
 - Gode bud på mere forståelse og forebyggende indsats kan fåes fra f.eks. foreningen Sex og Samfunds undervisningsmateriale, samt forskeren der udtaler sig i denne artikel:
"Vi kan ikke være moraliserende over for de unge. De unge er en visualiseret generation, som er vant til at performe foran et kamera. Vi kan ikke beskytte dem ved at sige, at de ikke må dele billeder af sig selv, for det vil de gøre alligevel," siger Helle Rabøl Hansen, forsker på Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU) - Afdeling for uddannelsesvidenskab under Aarhus Universitet.
- I stedet mener hun, at gymnasierne kan sætte nogle rammer op og tale om deling af billeder i undervisningen.
- "Som skole bør man sige, at vi forventer og kræver, at I passer på hinanden og ikke misbruger eller krænker hinanden. Der bør også være regler om billeder, men det skal være eleverne, som har ejerskab over reglerne. Hvis vi moraliserer over for de unge, så skaber vi bare et større generationsgab," siger Helle Rabøl Hansen.
- Hun mener, derfor også, at det er håbløst, at vi voksne går ud og advarer unge mod at sende nøgenbilleder til hinanden. Ifølge hende er 'nudes' blevet så stor en del af ungdomskulturen, at det svarer til, at tidligere generationer advarede mod at skrive kærestebreve til hinanden af frygt for at blive til grin eller såret."

<http://gymnasieskolen.dk/deling-af-noegenbilleder-er-blevet-normalt-blandt-gymnasieelever>

Mvh
Seksualpolitisk Forum

ved talsperson Steen Schapiro
www.seksualpolitik.dk

Den 1. maj 2017 kl. 14.44.48 +02.00, skrev Justitsministeriet <jm@jm.dk>:
Se venligst vedhæftede filer

Med venlig hilsen

IT og Service
Slotsholmsgade 10
1216 København K
Tlf.: 7226 8400
www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Justitsministeriet
Slotsholmen 10
1216 København K
Strafferetskontoret@jm.dk

København, den 13. juni 2017

Vedrørende høring over betænkning nr. 1563/2017 om freds- og ærekrænkelser – 2017-730-1190.

Foreningen Joan-Søstrene har modtaget ovennævnte betænkning om freds- og ærekrænkelser til høring.

Joan-Søstrene, som i over 40 år har rådgivet kvinder udsat for vold, voldtægt, incest og sexuel chikane, har med interesse læst ovennævnte betænkning og har følgende bemærkninger til udvalgte afsnit:

For så vidt angår straffelovens § 264 d konkluderer Straffelovrådet på side 99, at der "...ikke er grundlag for at foreslå ændringer med hensyn til kriminalisering af digitale sexkrænkelser ... Baggrunden herfor er, at de gældende straffebestemmelser på hensigtsmæssig måde kriminaliserer sådanne forhold...".

Det er imidlertid Joan-Søstrenes erfaring, at den eksisterende lovgivning ikke yder tilstrækkelig – hvis nogen - beskyttelse over for de kvinder, der er udsat for digitale sexkrænkelser. Dette skyldes muligvis som konkluderet af Rådet ikke lovgivningen i sig selv, men i højere grad den hidtidige samfundsmæssige tilgang til sådanne krænkelser. F.eks. har politiet været stærkt tilbageholdende, når det gælder modtagelse af anmeldelser af digitale sexkrænkelser. Dette har ofte været begrundet med politiets ressourceproblemer, men kan meget vel bero på en grundliggende manglende forståelse af krænkelsen og ofrets situation eller også uvidenhed om lovgivningen på området. De få retsafgørelser, som findes på retsområdet, er absolut ikke repræsentative for problemets egentlige omfang, og selvom det i enkeltstående tilfælde er lykkedes at få en gerningsmand idømt både straf og dømt til at betale en torterstatning til offeret, har langt de fleste ofre været efterladt retsløse.

Som anført af Rådet kan det i mange tilfælde have vidtrækkende psykologiske konsekvenser for ofre for digitale sexkrænkelser, navnlig når billeder videregives på internettet. Vi hilser det derfor velkomment, når Straffelovrådet lægger op til, at strafferammen skal stige for overtrædelse af straffelovens § 264 d til 2 års

fængsel. En sådan stigning er netop i tråd med forbrydelsens alvor, men kan ikke stå alene. Joan-Søstrene ser et betydeligt behov for efteruddannelse af politiet på området, tildeling af flere ressourcer til området og ikke mindst - som anført af Rådet på side 107 - en oplysningsindsats over for særligt de unge.

Joan-Søstrene har i øvrigt bemærket sig, at Straffelovrådet under sit kommissorie har holdt møder med og inddraget bemærkninger fra universitets- og medieverdenen, hvilket formentligt har bidraget positivt til Rådets arbejde. Henset til Rådets nuværende sammensætning, finder Joan-Søstrene det ønskværdigt at Rådet også fremover vil inddrage organisationer og instanser, der arbejder direkte med ofrene og på den måde også får bidrag fra de mennesker, som er direkte berørt af Rådets arbejde.

Såfremt vi kan bistå med yderligere oplysninger eller bemærkninger, står vi naturligvis til rådighed. Vedhæftet følger en folder om os og vores arbejde.

Med venlig hilsen

Joan-Søstrene

JOAN-SØSTRENE Rådgivning & oplysning om overgreb på kvinder
C/O DANNER, NANSENSGADE 1, 1366 KØBENHAVN V
TELEFON: +45 3314 7484 - WWW.JOAN-SOESTRENE.DK
ÅBNINGSTIDER: Mandag og torsdag kl. 18.00 - 20.30

Gratis og anonym rådgivning og samtale til kvinder udsat for vold, voldtægt, incest og sexuel chikane. Rådgivningen har åbent for personlige og telefoniske henvendelser.

Justitsministeriet

Slotsholmen 10
1216 København K
strafferetskontoret@jm.dk

Vedrørende høring over betænkning nr. 1563/2017 om freds- og æreskrænkelser

Dansk Kvindesamfund har i flere årtier arbejdet med at forebygge vold mod kvinder både off- og online. Dansk Kvindesamfund har sat emnet på dagsordenen flere gange og startede 1. marts 2017 rådgivningen StopChikane, som hjælper ofre for digitale sexkrænkelser.

Vi ser i Dansk Kvindesamfund en klar sammenhæng mellem digitale sexkrænkelser og andre former for kønnede krænkelser og vold mod kvinder. Vi ser, igennem StopChikane, at det typisk er piger og kvinder som udsættes for digitale sexkrænkelser og at der, når og – hvis deres billeder bliver delt på internationale nøgenbilledsider (også kaldet Russiske hjemmesider) bliver lagt op til, at det er legitimering for brugerne at opsøge og chikanere disse kvinder. Vi mener at dette i høj grad afspejler en kulturelt indlejret syn på køn, som indebærer mangel på ligestilling og ligestilling mellem kønnene.

Desværre er det vores erfaring at flere kvinder i kontakten med politiet møder et lignende opfattelse. De oplever ved personlig henvendelse ofte at blive victimblamet og/eller manglende forståelse for deres situation og den krise de kan befinde sig i. Når Straffelovrådet på side 99 konkluderer om § 264 d, at der *"ikke er grundlag for at foreslå ændringer med hensyn til digitale sexkrænkelser"* må vi i Dansk Kvindesamfund opfordre til, at man dog afsætter flere resurser til uddannelse af politiet ift. at håndtere henvendelser fra ofre for digitale sexkrænkelser og til opkvalificering i den kønnede vold som digitale sexkrænkelser er. Vi er oprigtigt glade for at NC3 har udviklet muligheden for at anmelde direkte igennem deres hjemmeside men indtil kendskabet til denne mulighed bliver almen kendt, er det nødvendigt at ofrene bliver modtaget ordentligt på deres lokale stationer.

I Dansk Kvindesamfund ser vi, hvor alvorlige psykiske konsekvenser det kan have for de som uden samtykke får delt deres billeder på nettet. Vi støtter derfor op om Straffelovrådets forslag om at overtrædelse af straffelovens § 264 d skal stige til 2 år.

For så vidt angår Straffelovens § 264 d konkluderer Straffelovrådet på side 95 at *"Strafferådet er også opmærksom på, at der formentlig stadigvæk er en ret skarp generationsterskel mellem personer, der fra barn af har været vant til at anvende sociale medier på internettet, og personer, der først som voksne og eventuelt i en relativt høj alder er blevet brugere af sociale medier"*.

Det er dog Dansk Kvindesamfunds erfaring at de kvinder vi har været i kontakt med via StopChikane ikke primært ligger i den yngre aldersgruppe. Aldersgruppen som har søgt rådgivning gennem StopChikane har været ml. 21 – 64 år og langt størstedelen har været over 30 år. Disse kvinder tror de er de eneste i deres aldersgruppe, som dette sker for, da der typisk kun tales om dette som et teenageproblem. Vi opfordre derfor fra Dansk Kvindesamfunds side til at man ikke udelukkende ser dette som et ungdomsproblem.

Vores erfaring er at de unge primært deler billeder for at være en del af en gruppe og det er den kultur som føres her, men at de voksne ofte får delt deres billeder som hævn, typisk i en skilsmisssituation.

Vi har i Dansk Kvindesamfund bemærket at Straffelovrådet har afholdt møder og modtaget bemærkninger fra medie og universitetsverdenen under sit kommissorie og regner med at disse har bidraget positivt til arbejdet. Dog opfordre vi til, at man fremover også vil inddrage relevante organisationer da disse arbejder på græsrodsniveau med ofrene for digitale billedkrænkelser og derfor kan bidrage med en anden vinkel.

Såfremt Dansk Kvindesamfund kan bistå med yderligere oplysninger, står vi gerne til rådighed.

Med Venlig hilsen

Signe Vahlun

Næstforkvinde. Dansk Kvindesamfund

Mail: Signe.vahlun@danskkvindesamfund.dk

Tlf.: 28 89 56 72

København d. 22. juni 2017

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 Kbh. K
strafferetskontoret@jm.dk

Kvinderådets høringssvar vedr. betænkning nr. 1563/2017 om freds- og æreskrænkelser.

For Kvinderådet er der en klar sammenhæng mellem digitale sexkrænkelser, som er et fænomen i hastig stigning, og andre former for kønnede krænkelser og vold mod kvinder. Det handler om et kulturelt indlejret syn på køn, som indebærer mangel på ligestilling og ligeværd mellem kønnene.

Kvinderådet har i et netop gennemført mindre nordisk studie (Island, Norge, Danmark) haft lejlighed til at kigge nærmere på, hvordan ofre for digitale krænkelser oplever mødet med politi og retsvæsen. Dette studie samt vores erfaringer og viden i øvrigt peger på, at der er retssikkerhedsmæssige problemer for ofrene i mødet med politiet.

Straffelovrådet konkluderer om § 264 d, at der "...ikke er grundlag for at foreslå ændringer med hensyn til digitale sexkrænkelser." (s. 99).

Det er muligt, at det ikke er lovgivningen men håndteringen af denne, der er problemet. Derfor anbefaler vi:

- Opkvalificering af politiets viden om kønsbaseret vold incl. digitale sexkrænkelser
- Kvalitetstjek og forbedring af politiets håndtering af anmeldelser af digitale sexkrænkelser
- Flere og tilstrækkelige ressourcer afsat specifikt til disse indsatser

Derudover er det vigtigt at afsætte ressourcer til oplysningsindsatser til unge samt tilbud om rådgivning til såvel unge som voksne ofre for digitale sexkrænkelser.

Kvinderådet kan støtte en stigning i strafferammen til to år for overtrædelse af straffelovens § 264 d.

Vi stiller os gerne til rådighed for yderligere uddybning af vores synspunkter baseret på vores langvarige indsats med at forebygge og bekæmpe kønsbaseret vold mod kvinder.

Nanna Højlund

Forkvinde, Kvinderådet

Børnerådet

Justitsministeriet
Politi- og Strafferetsafdelingen

26. juli 2017
J.nr. 3.7.27/sgb

Børnerådets kommentarer til Betænkning nr. 1563/2017 om freds- og æreskrænkelser

Børnerådet forholder sig i nærværende kommentar alene til emner i betænkningen med relevans for børn og unge.

Børnerådet kan i det væsentlige tilslutte sig betænkningens betragtninger vedrørende kriminaliseringen af de aktuelle bestemmelser i Straffeloven. Rådet ser generelt heller ingen anledning til strafskærpelse på området og finder betænkningens betragtninger om oplysningsindsats frem for strafskærpelse relevante, særligt hvad angår børn og unges spredning af billeder på de sociale medier. Børnerådet foreslår i en anden sammenhæng, og anbefaler det gerne igen her, at der udvikles en systematisk politik med henblik på at højne børns digitale dannelse gennem en række initiativer, bl.a. ved uddannelse af lærere og forældre og ved adgang til rådgivning.¹

Rådet kan dog i lyset af den teknologiske udvikling med lynhurtig spredning af oplysninger tilslutte sig forslaget om en højere straf i tilfælde af særligt skærpende omstændigheder i forbindelse med videregivelse af oplysninger om andres private forhold (§ 264 d), således at strafferammen flugter med rammen for blufærdighedskrænkelse efter § 232. Børnerådet ser heri en øget mulighed for at beskytte børn og unge primært mod voksnes overgreb.

Hvad angår betænkningens pkt. 2.6. om Systematisk overvågning savner Børnerådet Straffelovrådets principielle overvejelser om forældres mulighed for overvågning af deres børn ved hjælp af mobiltelefonens gps-system og i forbindelse med daginstitutionens videoovervågning af børnene. Fænomenet kan både betragtes positivt som en mulighed for øget beskyttelse af barnet og som en uretmæssig krænkelse af barnets ret til privatliv, og den igangværende aktuelle debat om overvågning af borgerne ville vinde ved en børneperspektiveret og menneskeretlig diskussion i Straffelovrådet herom.

Børnerådet finder det afgørende, at børn og unges rettigheder, herunder retten til privatliv, beskyttes. Deres færden på nettet og i medierne tilbyder uanede muligheder, men udsætter

¹ Supplerende NHRI-rapport til Danmarks femte periodiske beretning til FN's Børnekomité oktober 2016, si. 23

Børnerådet

dem også for risiko i stort og småt, og rådet understreger, at børn og unge i denne sammenhæng bør være genstand for voksenverdenens store opmærksomhed i form af såvel lovgivning som forebyggelsesarbejde.

Med venlig hilsen

Per Larsen
Formand for Børnerådet

Lisbeth Sjørup
Souschef

**Justitsministeriet
Politi- og Strafferetsafdelingen**

Mail: strafferetskontoret@jm.dk

21-06-2017

Vedr. Sagsnr. 2017-730-1190

HØRINGSSVAR OM BETÆNKNING NR. 1563/2017 OM FREDS- OG ÆREKRÆNKELSER

Red Barnet takker for muligheden for at udtale sig om Straffelovrådets betænkning om freds- og æreskrænkelser. Red Barnet vil i sine kommentarer primært fokusere på de emner, som har særlig relevans for børn og unge.

Red Barnet kan tilslutte sig betænkningens prioriteringer af, at bestemmelserne fortsat bliver formuleret på en måde, så de af domstolene kan blive fortolket i lyset af den til enhver tid herskende opfattelse af, hvordan privatliv bør beskyttes.

Vi kan ligeledes tilslutte os, at bestemmelserne overordnet set fortsat er både relevante og dækkende for, hvordan privatlivets fred bør beskyttes, dog sådan at Straffelovrådet foreslår en række relevante sproglige og tekniske ændringer af bestemmelserne, især for at tilgodese den digitale udvikling i samfundet.

Vi ser ligeledes positivt på, at der tilføjes en sidestrafteparagraf i § 264 d om uberettiget videregivelse af meddelelser eller billeder om private forhold idet videregivelse af oplysninger om andres private forhold på internettet generelt kan indebære privatlivskrænkelser af en alvor, som ikke tidligere er set. Samtidig er vi enige i, at det især i forhold til unge lovovertrædere er vigtigt at supplere en strafskærpelse på dette område med en oplysningsindsats.

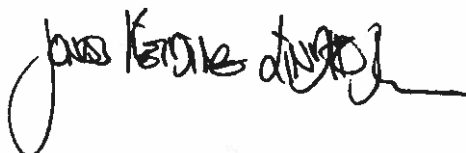
Red Barnet vil desuden gøre opmærksom på et område, som Straffelovrådet tidligere har givet anbefalinger til i forbindelse med betænkning nr. 1534 om seksualforbrydelser. Det drejer sig om den kommercielle industri af 'child model pictures' eller 'børneerotika', (som Straffelovrådet tidligere har benævnt dette), hvor billederne ikke falder ind under bestemmelserne om børnepornografi. Billederne, som kan udstille børnene på en erotisk eller seksuelt krænkende måde, befinder sig i en gråzone, hvor billederne ikke berettiger til

offentlig påtale, som hvis det var børnepornografi, men er henvist til privat forfølgelse. Red Barnet vil anbefale, at der gives mulighed for offentlig påtale i tilfælde med omfattende kommerciel distribution af disse æreskrænkende billeder med børn.

Angående betænkningens pkt. 2.6. om systematisk overvågning savner Red Barnet Straffelovrådets principielle overvejelser om forældres mulighed for overvågning af deres børn ved hjælp af mobiltelefonens gps-system og i forbindelse med f.eks. daginstitutioners videoovervågning af børnene. Overvågning kan både betragtes positivt som en mulighed for øget beskyttelse af barnet og som en uretmæssig krænkelse af barnets ret til privatliv. I den aktuelle debat om overvågning af borgerne ville det være centralt, at temaet om børn som medborgere indgik i Straffelovrådets overvejelser, med fokus på de særlige behov for både særlige rettigheder og ekstra beskyttelse som børn kan have.

Red Barnet stiller sig gerne til rådighed i forhold til at uddybe kommentarerne til høringen.
Faglig kontaktperson: Psykolog Kuno Sørensen, ks@redbarnet.dk, tlf. 25140069

Med venlig hilsen

Jonas Keiding Lindholm
Generalsekretær

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K
Danmark

strafferetskontoret@jm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
DIREKTE 3144 4077
LOMJ@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

SAGS. NR. 17/01016-5

HØRING OM STRAFFELOVRÅDETS BETÆNKNING NR. 1563 OM FREDS- OG ÆREKRÆNKELSER

26. JUNI 2017

Justitsministeriet har ved e-mail af 1. maj 2017 anmodet Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til betænkning nr. 1563 om freds- og ærekrænkelser.

Ved kommissorium af 18. maj 2015 anmodede Justitsministeriet Straffelovrådet om at vurdere, om der er behov for at ændre straffelovens bestemmelser om freds- og ærekrænkelser, herunder om der er forhold, der ikke længere bør være kriminaliseret, fordi formålet med reglerne mere hensigtsmæssigt kan varetages på anden vis, eller om der omvendt er forhold, som i dag ikke er strafbare, men som bør være det. Justitsministeriet anmodede endvidere Straffelovrådet om at overveje, om det er relevant at ændre straffniveauet, og om påtalsreglerne om krænkelse af privatlivets fred og ærekrænkelser fortsat er tidssvarende.

Straffelovrådet har på denne baggrund afgivet betænkning nr. 1563 om freds- og ærekrænkelser.

Instituttet har følgende bemærkninger til Straffelovrådets anbefalinger i betænkningen om en revidering af bestemmelserne om freds- og ærekrænkelser.

SAMMENFATNING

Samlet set anbefaler instituttet, at Justitsministeriet som led i udarbejdelsen af sit forventede kommende lovforslag om en revidering af bestemmelserne om freds- og ærekrænkelser i straffeloven

- Indfører den foreslåede bestemmelse, straffelovens § 264 b, hvorefter den, som uberettiget ved hjælp af en GPS eller et andet lignende apparat registrerer en andens færden kan straffes, og samtidig præciserer forholdet mellem straffeloven og persondataretten i forhold til reglerne om samtykke

- Opfordrer Justitsministeriet til at tage stilling til, om den strafferetlige beskyttelse bør gælde i de situationer, hvor der uden samtykke deles nøgenbilleder af personer, som er fotograferet på frit tilgængelige steder.
- Anbefaler Justitsministeriet at etablere et værn mod oprettelsen af falske profiler på internettet

KORT OM BETÆNKNINGENS FORMÅL OG INDHOLD

Straffelovrådet har i lyset af samfundsudviklingen foretaget en gennemgang af straffelovens bestemmelser om freds- og ærekrænkelser blandt andet med fokus på, hvordan straffeloven bedst beskytter borgernes privatliv mod digitale krænkelser. Bestemmelserne har med få justeringer ikke været ændret i mange år, og betænkningen erstatter betænkningen om privatlivets fred fra 1971.

Betænkningen indeholder Straffelovrådets kommissorium, rådets sammensætning, et resumé, rådets gennemgang af gældende ret og nordisk ret, rådets overvejelser, et lovudkast med bemærkninger samt bilag.

Straffelovrådet finder i hovedtræk, at bestemmelserne i straffeloven overordnet set fortsat er relevante og dækkende for, hvordan privatlivet bør beskyttes. Betænkningen indeholder derfor hovedsageligt overvejelser og forslag, der skal modernisere allerede eksisterende bestemmelser i straffeloven. Blandt rådets forslag skal her fremhæves en sproglig ændring af bestemmelserne om ærekrænkelser for bedre at komme i overensstemmelse med gældende ret, som den bliver fortolket i lyset af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (EMD) fortolkning af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 8 om retten til privatliv og familieliv og artikel 10 om ytringsfrihed.

Straffelovrådet foreslår to nye bestemmelser i straffeloven om henholdsvis forbud mod privates registrering af en persons færden ved brug af GPS eller lignende teknisk udstyr og om sletning af krænkende oplysninger og billeder.

Endvidere anbefaler rådet at forhøje strafferammen i en række bestemmelser, herunder ved videregivelse af oplysninger og billeder af en andens private forhold under særligt skærpende omstændigheder.

INSTITUTTETS BEMÆRKNINGER

Indledningsvist finder instituttet det positivt, at der med betænkningen i højere grad er kommet fokus på den digitale virkelighed. Det er endvidere positivt, særligt henset til at flere spørgsmål i betænkningen

vedrører teknologisk udvikling og elektroniske medier, at rådet i forbindelse med udarbejdelsen af betænkningen har inddraget eksperter i form af medieforskere, Dansk Journalistforbund og Danske Medier.

Straffelovens bestemmelser om ærekrænkelser har i mange år haft en ordlyd, der ikke har afspejlet den domspraksis, som domstolene har fastlagt, set i lyset af EMDs praksis vedrørende EMRK artikel 8 om retten til privatliv og EMRK artikel 10 om ytringsfrihed.

Instituttet finder det positivt, at Straffelovrådet foreslår, at bestemmelserne om ærekrænkelser sprogligt bringes i bedre overensstemmelse med internationale forpligtelser, hvilket vil opfylde kravet til en mere forudsigelig retstilstand.

Straffelovrådet har endvidere foreslået, at straffelovens § 275, stk. 1, 2. pkt., affattes sådan, at det fremgår, at der ved privat påtale alene kan idømmes straf i form af bøde. Rådet foreslår endvidere, at der kun i de allergroveste tilfælde af ærekrænkelser fortsat skal være mulighed for betinget offentlig påtale.

Instituttet er enig i, at der ikke bør kunne idømmes frihedsstraf i en retssag mellem to private parter i den borgerlige retsplejes former om ærekrænkelse.

Det bemærkes, at det bør overvejes, hvilken effekt kriminalisering af ærekrænkelser kan have på den offentlige debat.

FN's Menneskerettighedskomité har blandt andet fremhævet følgende:

"States parties should consider the decriminalization of defamation and, in any case, the application of the criminal law should only be countenanced in the most serious of cases and imprisonment is never an appropriate penalty".¹

Beskyttelsen af privatlivet, som den enkelte har krav på efter FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder (ICCPR) artikel 17 og EMRK artikel 8 behøver således ikke at være strafferetlig. Beskyttelsen kan også være civilretlig.

¹ Om spørgsmålet om kriminalisering af ærekrænkelser se nærmere Human Rights Committee, General Comment no. 34, CCPR/c/GC/34, 12. september 2011, punkt 47

OVERVÅGNING AF EN PERSONS FÆRDEN VED BRUG AF GPS

Straffelovrådet har i betænkningen overvejet, om den teknologiske udvikling har skabt nye muligheder for krænkelser af privatlivet, som bør imødegås i straffeloven.

Det fremgår af betænkningen side 112 ff., at overvågningen af en persons geografiske placering, der finder sted på afstand ved hjælp af en GPS eller et andet lignende apparat, efter Straffelovrådets opfattelse er udtryk for en krænkelser af en sådan grovhed, at der er grundlag for at overveje at kriminalisere forholdet. Rådet er af den opfattelse, at denne form for overvågning er langt mere indgribende end "traditionel manuel skygning", der vedrører fysisk observation af personer.

Straffeloven indeholder ikke en selvstændig bestemmelse om ulovlig GPS-overvågning. På den baggrund foreslår Straffelovrådet, at der i straffeloven indføres en ny bestemmelse, § 264 b, hvorefter den, som uberettiget ved hjælp af en GPS eller et andet lignende apparat registrerer en andens færden, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Det fremgår endvidere af betænkningen, at bestemmelsen skal finde anvendelse på skjult overvågning, der sker uden samtykke eller anden hjemmel, af en persons færden ved brug af en GPS, som er anbragt inde i eller uden på en bil, på en persons tøj eller taske. Handlingen er efter forslaget fuldbyrdet ved selve registreringen.

Ifølge EMD skal privatlivsbeskyttelsen forstås bredt. EMRK artikel 8 beskytter til en vis grad også muligheden for at udøve privatlivet i det offentlige rum.² Instituttet er derfor enig i, at det at få sin færden overvåget ved GPS eller lignende teknisk udstyr, er et alvorligt indgreb i privatlivet. Overvågning berører en af de mest fundamentale menneskerettigheder, nemlig retten til privatliv. Instituttet finder derfor forslaget om en ny lovhjemmel i straffeloven positivt, fordi der findes flere eksempler på, at private personer og virksomheder uberettiget har foretaget overvågning af private ved brug af GPS.

I forbindelse med overvågning ved GPS eller andet lignende udstyr, sker der en behandling af personoplysninger. Reglerne om samtykke er udførligt reguleret i persondataretten. Lovbemærkninger bør derfor i højere grad præcisere forholdet mellem straffeloven og persondataretten i relation til reglerne om samtykke, herunder både de

² EMD, *Uzun mod Tyskland*, afgørelse af 2. september 2010, sagsnr. 35623/05, præmis 43 og Jens Elo Rytter, "Individets grundlæggende rettigheder", 2. udgave, 2016, side 205

strafferetlige og persondataretlige konsekvenser, såfremt det viser sig, at samtykket ikke er gyldigt.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at den foreslåede bestemmelse, § 264 b, bliver indført, og at lovbemærkningerne i højere grad præciserer forholdet mellem straffeloven og persondataretten i forhold til reglerne om samtykke.

Instituttet bemærker desuden, at det fremgår af Straffelovrådets forslag, at den nye bestemmelse vil have den konsekvens, at en tilsvarende overvågning, som bliver foretaget af politiet, i alle tilfælde – uanset om GPS'en er placeret inde i bilen eller uden på bilen – vil være at anse som et straffeprocessuelt tvangsindgreb, som skal have lovhjemmel", jf. betænkningens side 115.

Instituttet har i en årrække i analyser og i den årlige statusrapport gjort opmærksom på problemet i forhold til politiets ulovregulerede mulighed for at GPS-overvåge borgere, når blot GPS'en er placeret uden på bilen.³ Derfor har instituttet også i flere omgange anbefalet, at der tages initiativ til at indsætte en lovhjemmel, som regulerer alle tilfælde af politiets observation ved brug af tekniske hjælpemidler, herunder GPS-overvågning.⁴

Instituttet finder derfor denne del af Straffelovrådets forslag meget positivt. En lovhjemmel vil nemlig medvirke til at sikre forudsigeligheden, så der ikke sker vilkårlige indgreb. Det bemærkes, at der med forslaget bliver lagt op til, at indgrebet, når GPS'en er placeret uden på bilen, ikke vil kræve forudgående retskendelse.

UBERETTIGET VIDEREGIVELSE AF NØGENFOTOS, HERUNDER DIGITALE SEXKRÆNKELSER

Med baggrund i de senere års erfaringer har Straffelovrådet fundet anledning til at drøfte straffelovens § 264 d vedrørende krænkelse af privatlivets fred.

Instituttet har følgende bemærkninger vedrørende kriminaliseringen af uberettiget videregivelse af nøgenbilleder, herunder digitale sexkrænkelser.

³ Se eksempelvis Instituttets delrapport om magtanvendelse, Status 2015-16, side 45: <https://menneskeret.dk/udgivelser/magtanvendelse-status-2015-16>

⁴ Se også Gorm Toftegaard Nielsen, "Hvad er et tvangsindgreb? Om straffeprocess og forvaltningsret", Juristen, 2005.

Uberettiget deling af private meddelelser eller billeder kan udgøre en alvorlig integritetskrænkelse, særligt hvor der er tale om nøgenbilleder eller seksualiseret billed- og/eller videomateriale. Grundloven har ikke en generel bestemmelse, der beskytter privatlivet ud over Grundlovens § 72, der fastsætter, at boligen som udgangspunkt er ukrænkelig. ICCPR artikel 17, EU-charterets artikel 7 og EMRK artikel 8 beskytter retten til privatliv. Det må antages, at staten har visse positive forpligtelser i forhold til effektivt at beskytte mod andre privates eller mediernes krænkelser af den enkeltes ret til respekt for privatlivet.

Som Straffelovrådet anfører i betænkningen, er uberettiget videregivelse af meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold kriminaliseret i straffelovens § 264 d. Endvidere kriminaliserer bestemmelsen uberettiget videregivelse af billeder af en person under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden. Straffelovens § 264 d beskytter dermed den enkeltes ret til privatliv, men udgør efter sin karakter samtidig en begrænsning af ytringsfriheden som beskyttet af artikel 10 i EMRK. Der kan gøres indgreb i retten til respekt for privatliv, når dette har hjemmel i lov, forfølger et anerkendelsesværdigt formål, og hvis indgrebet er proportionalt, jf. EMRK artikel 8, stk. 2 og tilsvarende kan der gøres indgreb i ytringsfriheden efter EMRK artikel 10, stk. 2

Således skal det gennem kriterier opstillet ud fra både artikel 8 og artikel 10 i EMRK afgøres, hvilket værn samfundet skal opstille om den enkeltes privatliv, og derved også hvordan man i en strafferetlig kontekst bedst kan definere eller afgrænse privatlivet, herunder afgøre om et forhold hører under straffelovens § 264 d. Netop rådets overvejelser i den forbindelse kommenteres nedenfor.

Straffelovrådet anfører, at begrebet "digitale sexkrænkelser" ikke er nærmere defineret i hverken straffeloven eller retspraksis, men at begrebet skal forstås som tilfælde, hvor der sker deling eller offentliggørelse – ofte via internettet eller mms – af nøgenbilleder, herunder billeder eller videoer med et seksuelt/pornografisk indhold, uden samtykke fra den afbildede person. Straffelovrådet finder ikke grundlag for at foreslå ændringer i kriminaliseringen af digitale sexkrænkelser, herunder heller ikke behov for at indsætte en særskilt bestemmelse herom i straffeloven, idet straffelovens bestemmelser §§ 264 d, 232 og 235, stk. 1, anses for at udgøre et tilstrækkeligt værn om ofrene for digitale sexkrænkelser. Rådet henviser desuden til retspraksis med bemærkning om, at der efter omstændighederne også kan tilkendes godtgørelse for tort for den krænkelse, som en uberettiget videregivelse af seksualiseret billed- og/eller videomateriale har påført nogen.

Hvad angår videregivelse af nøgenbilleder i øvrigt, anfører Straffelovrådet, at der ikke kan foretages en klar og objektiv afgrænsning af anvendelsesområdet for § 264 d, idet der er en glidende overgang mellem tilfælde, hvor man bør kunne have en berettiget forventning om, at billeder ikke bliver videregivet, og tilfælde, hvor man har bragt sig i en sådan situation, at beskyttelse mod videregivelse af nøgenbilleder kun bør være civilretligt.⁵ Rådet henviser i den forbindelse til Højesterets dom U 2010.2448 H,⁶ hvor en offentligt kendt person uden sit vidende blev fotograferet, mens hun badede topløs og viste sin gravide mave på en strand, og hvor billedet efterfølgende blev offentliggjort i pressen på en sådan måde, at hendes identitet fremgik.

Ligesom lektor Trine Baumbach med sine bemærkninger i "Om retten til privatliv og Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser",⁷ mener instituttet, at det vil være hensigtsmæssigt at få en stillingtagen til, hvor grænsen går mellem henholdsvis videregivelse af nøgenbilleder af identificerbare personer (uden samtykke), der er omfattet af § 264 d, og af nøgne personer, eksempelvis badende, der på fotograferingstidspunktet befandt sig på et frit tilgængeligt sted, og som ikke er omfattet af bestemmelsen. Instituttet mener, det er relevant, at få foretaget en afgrænsning mellem for eksempel den ovennævnte nuværende praksis samt det tilfælde, hvor en person deler et billede af en tidligere kæreste, der nøgenbader på et frit tilgængeligt sted.

- Institut for Menneskerettigheder opfordrer Justitsministeriet til at tage stilling til, om den strafferetlige beskyttelse bør gælde i de situationer, hvor der uden samtykke deles nøgenbilleder af personer, som er fotograferet på frit tilgængelige steder.

IDENTITETSTYVERI

Straffelovrådet har overvejet, om der er selvstændigt grundlag for at kriminalisere oprettelsen af en andens identitet på internettet.

Rådets overvejelser går på, at en sådan bestemmelse alene vil være subsidær i forhold til øvrige gældende relevante straffebestemmelser, og derfor kun vil finde anvendelse i de tilfælde, hvor der ikke allerede er

⁵ Se U2010.2448H

⁶ ibid.

⁷ Se "Om retten til privatliv og Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser", TFK2017.376, lektor Trine Baumbach, Strafferet 22.2-22.3, ART20170004-TFK, Karnov Group Denmark A/S, 2017

mulighed for straf – for eksempel, hvor den falske identitet misbruges til at opnå økonomisk vinding, eller hvor er tale om hacking, brud på brevhemmeligheden, ulovlig aflytning, fotografering, dokumentfalsk el. lign.

Straffelovrådet kommer med et eksempel på, hvornår det ikke er strafbart af oprette en falsk identitet. Det er således ikke strafbart at give sig ud for at være en anden ved for eksempel at oprette en Facebook-profil i den pågældendes navn.

Straffelovrådet overvejer i betænkningen, om der er grundlag for selvstændigt at kriminalisere identitetstyveri i de tilfælde, hvor andre straffelovsbestemmelser ikke kan komme i anvendelse. Straffelovrådet kommer på side 129 frem til, at selvom denne form for identitetstyveri kan være "meget generende" for den pågældende, så er der på nuværende tidspunkt ikke behov for en kriminalisering.

Instituttet er af den opfattelse, at der kan være et behov for at oprette et værn mod falske profiler på internettet i de tilfælde, som ikke i dag kan straffes.

Efter instituttets opfattelse udgør oprettelse af en profil på internettet i en andens navn og med billede, i medfør af EMRK artikel 8, et indgreb i privatlivet. Det bør derfor overvejes, om forholdet kan udgøre en uberettiget privatlivskrænkelse. Ifølge EMD skal begrebet "privatliv" forstås bredt. Privatlivet vedrører også aspekter, der relaterer sig til en persons identitet, som for eksempel en persons navn eller billede.⁸

Oprettelsen af falske profiler må antages at ske i et vildledende og chikanøst øjemed og vil derfor aldrig kunne have et anerkendelsesværdigt formål. Desuden vil anvendelsen af en falsk profil kunne opleves som meget krænkende for den person, hvis identitet misbruges, også selv om indholdet af de oplysninger, som formidles gennem den falske profil, ikke i sig selv er strafbare.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet etablerer et værn mod oprettelsen af falske profiler på internettet.

⁸ EMD, Von Hannover mod Tyskland, 24. september 2004, sagsnr.: 59320/00, præmis 50.

AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

Instituttet vil gerne modtage det kommende udkast til et lovforslag om en revidering af bestemmelserne i straffeloven om freds- og ærekrænkelser.

Der henvises til Justitsministeriets sagsnr. 2017-730-1190.

Med venlig hilsen

Christoffer Badse

MONITORERINGSCHEF

T.o. og dernæst Strafferet

Christina Thode Demant

Fra: Trine Baumbach [trine.baumbach@jur.ku.dk]
Sendt: 19. juni 2017 10:36
Til: Karina Kejser
Emne: Artikel om Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser
Vedhæftede filer: Om retten til privatliv og Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser, TfK 2017, s. 376-388.pdf

Kære Søren Pape Poulsen

Jeg har skrevet en artikel om Straffelovrådets seneste betænkning om freds- og ærekrænkelser – se vedlagte.

Jeg sender den til dig i forlængelse af Kulturudvalgets og Retsudvalgets fælles beretning af 3. juni 2014 om nedsættelse af parlamentariske arbejdsgrupper og Kulturudvalgets beretning af 17. december 2014 om brugen af betalte kilder og mediernes ansvar ved publicering af urigtige historier, bagvaskelse og privatlivskrænkelser.

Mange hilsner
Trine

Trine Baumbach
Forskningscenterleder - CORA
lektor ph.d.

Københavns Universitet
Det Juridiske Fakultet
Center for offentlig regulering og administration
Lokale 6A-3-44
Karen Blixens Plads 16
2300 København S

DIR +45 35323342
MOB +45 23231901
tb@jur.ku.dk
<http://jur.ku.dk/trinebaumbach>

KØBENHAVNS UNIVERSITET
DET JURIDISKE FAKULTET

TFK2017.376

Strafferet 22.2 - 22.3

Om retten til privatliv og Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser

- ♦ *Retten til privatliv er en fundamental ret for alle borgere – ikke mindst i et digitaliseret samfund. Men hvordan skal retten til privatliv afbalanceres over for retten til ytringsfrihed, der også er af fundamental betydning? Det følger af Menneskerettighedsdomstolens praksis, at disse to rettigheder er af lige værdi og derfor nyder samme respekt. Ytringsfriheden skal følgelig kun tillægges særlig betydning, hvis det behandlede emne er af samfundsmæssig interesse. Med udgangspunkt i Straffelovrådets betænkning 1563/2017 om freds- og ærekrænkelser drøftes privatlivskonceptet. Straffelovens bestemmelse om videregivelse af følsomme meddelelser og billeder samt injuriebestemmelserne fremhæves særskilt. Det konstateres, at verden ser meget anderledes ud i dag, end da straffelovens bestemmelser sidst blev revideret (1971). Det gælder både i forhold til den teknologiske udvikling og i forhold til den menneskeretlige beskyttelse af ytringsfriheden og privatlivet. Det understreges, at det er af afgørende betydning i en retsstat, at straffelovgivningen afspejler de værdier, som samfundet aktuelt bygger på. Straffelovrådets betænkning indeholder flere gode forslag, men synes ikke helt at agte den afgørende retlige målestok i afbalanceringen mellem privatlivsbeskyttelsen og ytringsfriheden, nemlig om det behandlede emne er af samfundsmæssig interesse.*

Aflektor, ph.d. forskningscenterleder Trine Baumbach, Center for Offentlig Regulering og Administration, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet

1. Indledning

Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser (betænkning 1563/2017) blev offentliggjort den 1. maj 2017. Det var en længe ventet betænkning – ikke mindst fordi Straffelovrådets seneste betænkning på feltet er fra 1971. Siden har verden ændret sig betragteligt, både teknologisk og for så vidt angår den menneskeretlige beskyttelse af privatlivet og ytringsfriheden. Og netop dét var årsagen til, at Straffelovrådet skulle granske området på ny.

Betænkningen indeholder en del interessante overvejelser og betragtninger, som kunne fortjene en nærmere analyse. Imidlertid vil en sådan samlet analyse af betænkningen række langt ud over, hvad der med rimelighed kan behandles i en tidsskriftsartikel. Jeg vil derfor i det følgende koncentrere mig om Straffelovrådets overvejelser vedrørende privatlivskonceptet som sådan og det i den anledning centrale delikt i straffelovens kapitel 27 om freds- og ærekrænkelser, nemlig § 264 d om videregivelse af følsomme oplysninger og billeder. Herefter vil jeg se på Straffelovrådets forslag til nye injuriebestemmelser. Forinden vil jeg dog kort præsentere betænkningen.

2. Betænkningens indhold

Betænkningen er ikke en af de kæmpe store i omfang, men heller ikke af de små – særligt ikke målt i forhold til Straffelovrådets tidligere betænkning om emnet. Den gamle betænkning fra 1971 var på 92 sider inklusive bilag, medens den nye betænkning er på 352 sider inklusive bilag.

Betænkningens tekstdel består af 5 kapitler. Af kapitel 1 fremgår Straffelovrådets kommissorium, dets sammensætning og et resumé af rådets overvejelser og forslag. I kommissoriet fra 18. maj 2015 fremhæves bl.a., at opfattelsen af, hvad privatlivet omfatter, har udviklet sig siden 1971, og at der kan være hensyn til privatlivets fred i det 21. århundrede, som der ikke er taget højde for i de nuværende regler. Der er følgelig et behov for en udredning af privatlivsbeskyttelsen, af hvordan privatliv defineres i en retlig kontekst, og om disse definitioner er tidssvarende. Det samme gælder straffnivået. Hertil kommer, at samfundet i dag i højere

grad bør tage ansvar i sager, hvor borgernes privatliv krænkes, herunder i mediernes. Påtalereglerne bør følgelig også underkastes et nutidstjek. Straffelovens bestemmelser om freds- og ærekrænkelser skal sammen med de erstatningsretlige regler således afbalanceres over for ytringsfriheden på en måde, så hensynet til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om ret til respekt for privatliv og til artikel 10 om ytringsfrihed tilgodeses.

Straffelovrådet blev eksplicit anmodet om at inddrage andre nordiske landes regler i sine overvejelser, ligesom rådet blev anmodet om at inddrage Danske Medier, Dansk Journalistforbund og en eller flere medieforskere i arbejdet. Det sidste skete ved, at forskellige repræsentanter for de nævnte institutioner samt nogle medieforskere af forskellig karakter deltog i 2 af rådets 12 møder, ligesom de pågældende fremkom med skriftlige bemærkninger mv., som er optrykt som bilag 2-6 i betænkningen. De sidste to bilag – bilag 1 og bilag 7 – angår nordisk ret (norsk og svensk ret) og statistiske oplysninger om straf vedrørende freds- og ærekrænkelser.

I kapitel 2 redegøres for gældende ret.

Kapitel 3 bærer titlen »Nordisk ret« og består af én side, der henviser til det førnævnte bilag 7. I bilag 7 er forskellige bestemmelser fra norsk og svensk ret optrykt tillige med uddrag af disse bestemmelser forarbejder mv.

Kapitel 4 er betænkningens hovedkapitel og angår Straffelovrådets overvejelser. Der er mestendels tale om overvejelser vedrørende de enkelte bestemmelser i straffelovens kapitel 27 samt redegørelser for rådets overvejelser vedrørende nye bestemmelser og nye affatninger af allerede eksisterende bestemmelser.

Kapitel 5 indeholder Straffelovrådets lovudkast med bemærkninger. Fra dette kapitel skal særligt fremhæves et forslag til nykriminalisering af registrering af persons færden ved hjælp af apparat. Bestemmelsen foreslås indføjet som § 264 b og skal lyde:

»Den, som uberettiget ved hjælp af gps eller et andet apparat registrerer en andens færden, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.«

Straffelovrådet understøtter, at det alene er »apparat-overvågning«, der er omfattet (ikke gammeldags skygning mv.), og at det afgørende er, at gerningspersonen registrerer en anden (bestemt)

persons færden og dermed kan følge dennes færden uden selv at være til stede. Bestemmelsen er fuldbåret ved registreringen – uanset om det registrerede anvendes.¹

Forslaget er velbegrunder, ikke mindst fordi gps-teknologien allerede bliver misbrugt til at overvåge andre mennesker. Som anført af Straffelovrådet er denne form for overvågning i sig selv mere indgribende end traditionel manuel skygning,² ligesom den er sværere at opdage. Hertil kan lægges, at overvågningen tidsmæssigt kan udstrækkes i det uendelige uden yderligere omkostninger for gerningspersonen. Ofrets hele liv og færden kan på denne måde blive registreret. Overvågningen udgør således en krænkelse af den personlige frihed. Sådan som forslaget er formuleret, vil det muligvis kunne give anledning til afgrænsningsproblemer i praksis – måske mest i forhold til overvågning af (eks-) ægtefæller og kæresten mv.

Fra kapitel 5 i betænkningen skal endvidere fremhæves Straffelovrådets forslag om en ny bestemmelse om »retten til at blive glemt«, nemlig forslaget § 272, der lyder:

»Ved dom for overtrædelse af §§ 264 d, 267 eller § 268 kan det samtidig bestemmes, at en udtalelse, en meddelelse eller et billede skal slettes, hvis det er muligt.

Stk. 2. Forpligtelsen efter stk. 1 påhviler den, der dømmes for overtrædelsen. Har denne ikke rådighed over udtalelsen, meddelelsen eller billedet, kan forpligtelsen pålægges den, som har en sådan rådighed.«

Straffelovrådet har i motiverne redegjort for bestemmelsens afgrænsning over for databeskyttelsesforordningen, herunder i forhold til eventuelle tilfælde, hvor forordningen ikke finder anvendelse (f.eks. behandling i journalistisk øjemed efter forordningens artikel 85, stk. 2).³ Det understreges endvidere i betænkningen, at hvis der under en straffesag nedlægges påstand om, at pligten skal påhvile en person, der ikke er part i straffesagen, skal denne indstævnes i sagen med henblik på at have taleret.⁴

Pligten efter den foreslåede bestemmelse kan også gøres gældende over for redaktøren af et medie omfattet af medicansvarsloven. Danske Medier og Dansk Journalistforbund gav over for Straffelovrådet udtryk for, at bestemmelsen vil være problematisk i forhold til ytrings- og informationsfriheden, »hvis oplysninger skal fjernes, blot fordi de udgør en strafbar krænkelse, idet det vil forhindre eller vanskeliggøre debatter af væsentlig samfundsmæssig interesse.«⁵ Heroverfor udtalte Straffelovrådet lakonisk:

»Straffelovrådet skal i den forbindelse anføre, at en bestemmelse om at slette personoplysninger, i det omfang det er muligt, efter rådets opfattelse ligger i naturlig forlængelse af det indgreb i ytringsfriheden, som straffelovens §§ 264 d, 267 og 268 i forvejen udgør. Den afvejning af på den ene side hensynet til forurettedes privatliv og på den anden side ytringsfriheden, jf. EMRK artikel 8 og 10, der foretages af retten i konkrete sager ved afgørelse af spørgsmålet om straf, vil i vidt omfang svare til afvejningen af forurettedes interesse i at få oplysningerne slettet over for hensynet til ytringsfriheden.

Det forudsættes i øvrigt, at en bestemmelse om sletning i lighed med spørgsmål om straf og andre retsfølger kun anvendes inden for de rammer, som EU-retten, EMRK og Menneskerettighedsdomstolens praksis sætter. Er der f.eks. tale om, at forpligtelsen udgør et indgreb i ytringsfriheden over for den person, som forpligtelsen ønskes pålagt, og er denne person ikke tiltalt i sagen, skal der

foretages en afvejning af, om indgrebet er i overensstemmelse med EMRK artikel 10.«

Rådet fremhæver endvidere, at hvis en person er pålagt en pligt til at slette, og dette pålæg ikke efterkommes, kan vedkommende straffes efter retsplejelovens § 535, stk. 1.⁶ Den pågældende kan endvidere efter omstændighederne på ny straffes efter §§ 264 d, 267 eller 268.⁷

Den foreslåede regel er yderst velbegrunder i en tid, hvor en krænkelse ellers kan leve for evigt på internettet. Det følger af forholdets natur, at en sådan bestemmelse skal anvendes med delikatesse af hensyn til ytringsfriheden ikke mindst i forhold til medier, men dette har Straffelovrådet i motiverne også lagt op til.⁸

3. Privatlivskonceptet

Som det fremgår af Straffelovrådets kommissorium, var det en del af rådets opgave at forholde sig til, hvilket strafferetligt værn samfundet skal opstille om privatlivet, og derved hvordan man i en strafferetlig kontekst bedst kan definere eller afgrænse privatlivet. Under hensyn til at ytringsfriheden og pressefriheden spiller en væsentlig rolle i sager om privatlivskrænkelser, synes det naturligt ikke bare at afgrænse privatlivsbeskyttelsen i overensstemmelse med samfundets aktuelle normer, men også at opstille pejlemærker for afvejningen af hensynet til privatlivsbeskyttelsen over for pressefriheden.

Straffelovrådet er imidlertid ikke overvældende ambitiøs på dette felt. Efter at have nævnt Menneskerettighedskonventionens artikel 8 og i en enkelt sætning at have omtalt, at staten også har positive forpligtelser efter artikel 8, samt at artikel 8 skal ses i sammenhæng med artikel 10 om ytringsfriheden, vender Straffelovrådet sin opmærksomhed mod det ændrede mediebillede, herunder de mange typer af internetmedier. På denne baggrund konstaterer rådet, at en krænkelse af en persons privatliv »i kraft af ikke mindst de elektroniske medier [vil] kunne udbredes hurtigere og til en større personkreds og dermed med en betydelig større skadevirkning for den krænkede end for blot få årtier siden.«⁹

Om privatlivskonceptet skriver Straffelovrådet:

»Straffelovrådet har overvejet, hvordan opfattelsen af, hvad privatliv omfatter, har ændret sig siden 1971, og dette spørgsmål er også drøftet med de medieforskere og medieorganisationer, som har været inddraget i rådets arbejde. Det er generelt opfattelsen, at der på den ene side kan peges på omstændigheder, der tyder på, at man er blevet mere privat. Dette gælder navnlig i forhold til aftæthed, hvor tendensen synes at være, at man i mindre grad optræder nøgen eller topløs på (befolkede) strande, og hvor der i stigende omfang er efterspørgsel efter privat omklædning i f.eks. svømmebader. Omvendt er der formentlig en stigende tendens til nøgenbadning visse (øde) steder

På den anden side kan der peges på en modsat tendens, som bl.a. også må antages at være affødt af udbredelsen af mobiltelefoner og internettet, og som går i retning af, at mange i offentligheden, herunder på Facebook, eksponerer deres privatliv åbent – også om emner, der tidligere kun blev drøftet i et mere snævert rum.

Hertil kommer, at uanset at mange mennesker på det abstrakte plan kan være bekymrede over videregivelse af privatoplysninger, overvågning mv., synes mange også villige til uden videre at dele privatoplysninger, herunder ved at

1 Se nærmere betænkning 1563/2017, s. 208 f.

2 Jf. betænkning 1563/2017, s. 112.

3 Jf. betænkning 1563/2017, s. 223.

4 Se nærmere betænkning 1563/2017, s. 226.

5 Jf. betænkning 1563/2017, s. 194.

6 Om forsætlig overtrædelse af en dom, hvorved det er pålagt vedkommende at foretage eller undlade noget.

7 Jf. betænkning 1563/2017, s. 194.

8 Straffelovrådet har desværre ikke med forslaget forholdt sig til sletning af de retsstridige krænkelse, der ikke efter rådets opfattelse er grove nok til at være omfattet af § 264 d. Se nærmere om § 264 d nedenfor.

9 Jf. betænkning 1563/2017 om freds- og ærekrænkelser, s. 47.

erklære sig »enig« i forbindelse med aktivitet på internettet, hvis det i den konkrete (og korte) sammenhæng ses som en fordel. Selv om der kan peges på nogle tendenser, er disse ikke entydige, og de fører efter Straffelovrådets opfattelse ikke til, at der generelt er behov for at ændre på straffelovens bestemmelser om freds- og ærekrænkelser. Bestemmelserne er formuleret på en måde, så de, herunder ved fortolkning af det gennemgående begreb »uberrettiget«, af domstolene kan fortolkes og også bliver fortolket i lyset af den til enhver tid herskende opfattelse af, hvordan privatliv bør beskyttes. Straffelovrådet foreslår således hverken nye bestemmelser eller ophævelse af bestemmelser i lyset af udviklingen af, hvad privatliv omfatter, men rådet har i et vist omfang nyaffattet bestemmelserne og i den forbindelse knyttet nogle bemærkninger til, hvordan de skal fortolkes i dag.¹⁰

Ud over således at konstatere, at der både er tendenser i samfundet til større blufærdighed omkring »afklædthed« – bortset fra en gruppe borgere, der bader nøgne på øde steder – og at der modsat blandt dele af befolkningen er en stor villighed til at videregive og dele oplysninger af privat karakter, gør Straffelovrådet sig ikke nærmere overvejelser om disse tendensers *retlige* betydning i relation til *andre menneskers krænkelser* af den enkeltes ret til respekt for sit privatliv. Straffelovrådet gør sig heller ikke mere generelle overvejelser.

Under hensyn til at Menneskerettighedskonventionen er inkorporeret i dansk ret, kunne rådet have startet med en redegørelse for, hvad Menneskerettighedsdomstolen anser for omfattet af retten til privatliv efter artikel 8.¹¹ I flere domme har Domstolen f.eks. udtalt følgende:

»In respect of Article 8, the Court has already held that the concept of private life extends to aspects relating to personal identity, such as a person's name, photograph or physical and moral integrity ... Regarding photographs, the Court has stated that a person's image constitutes one of the chief attributes of his or her personality, as it reveals the person's unique characteristics and distinguishes the person from his or her peers. The right to the protection of one's image is thus one of the essential components of personal development. It mainly presupposes the individual's right to control the use of that image, including the right to refuse publication thereof...«¹²

»This concept also includes the right to live privately, away from unwanted attention ... The guarantee afforded by Article 8 of the Convention in this regard is primarily intended to ensure the development, without outside interference, of the personality of each individual in his or her relations with other human beings. There is thus a zone of interaction of a person with others, even in a public context, which may fall within the scope of private life.«¹³

Straffelovrådet kunne herefter have overvejet, om det for videregivelse af oplysninger og billeder i lyset af privatlivsbeskyttelsen nødvendigvis har betydning, om noget er foregået inden for »hjemmets fire vægge« eller uden for.¹⁴

Straffelovrådet kunne også have ladet sig inspirere af anden lovgivning, herunder persondatalovens § 7, selv om reguleringsformålene efter forskellige love selvsagt ikke er identiske. Herefter kunne Straffelovrådet mere overordnet have overvejet, hvordan denne *vide* beskyttelse af privatlivet i en strafferetlig kontekst skal afvejes over for ytringsfriheden og pressefriheden, for derved at forsøge mere generelt at finde pejlemærker for den rette balance mellem ytringsfriheden og privatlivsbeskyttelsen. Det ihukkommes i denne sammenhæng, at Menneskerettighedsdomstolen talrige gange har udtalt, at disse rettigheder (retten til privatliv og ytringsfriheden) har lige værdi og derfor nyder samme respekt.¹⁵ I den anledning kunne Straffelovrådet have overvejet, om man med fordel kunne opstille en model for udfindelsen af denne balance. Dette kunne f.eks. ske ved at sondre mellem:

- krænkelser, der udelukkende sker for at tilfredsstille nysgerrigheden eller for at krænke eller hænge nogen ud,
- krænkelser, der nok er nødvendige for at afdække det behandlede emne, men hvor emnet kun har en begrænset eller ingen egentlig samfundsmæssig interesse,
- krænkelser, der er nødvendige for at afdække et emne af samfundsmæssig interesse.¹⁶

En sådan model kunne også gøre gavn i forhold til Straffelovrådets forslag om skærpede sidestrafferammer.¹⁷

Endelig kunne Straffelovrådet også have uddybet lidt mere, hvilke positive forpligtelser staten har på dette felt. Doktrinen om statens positive forpligtelser på strafferettens område er ikke et ubeskrevet blad i den juridiske doktrin.¹⁸

Det er sandt, som anført af Straffelovrådet, at de fleste af bestemmelserne i straffelovens kapitel 27 er »formuleret på en måde, så de, herunder ved fortolkning af det gennemgående begreb »uberrettiget«, af domstolene kan fortolkes ... i lyset af den til enhver tid herskende opfattelse af, hvordan privatliv bør beskyttes«. Det er imidlertid ikke helt så oplagt, at de »også bliver« fortolket sådan.¹⁹

4. Videregivelse af meddelelser eller billeder vedrørende private forhold mv.

Straffelovens § 264 d er sålydende:

»Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, der uberettiget videregiver meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold eller i øvrigt

10 Jf. betænkning 1563/2017 om freds- og ærekrænkelser, s. 48.

11 Se dog vedrørende injurier betænkning 1563/2017, s. 131 ff.

12 Jf. Lillo-Stenberg and Saether v. Norway (app.no. 13258/09), dom af 16. januar 2014, pr. 26.

13 Jf. Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France (app.no. 40454/07), Grand Chambers dom af 10. november 2015, pr. 83.

14 Se f.eks. Lillo-Stenberg and Saether v. Norway (app.no. 13258/09), dom af 16. januar 2014, pr. 26. Se også Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 4. udg., 2017, s. 773 ff., Jens Vedsted-Hansen, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Art. 1-9, 3. udg., s. 642 ff., Søren Sandfeld Jakobsen og Sten Schaumburg-Müller, Medieretten, 2013, s. 120 ff. og 212 ff. og Trine Baumbach, Strafferet og menneskeret, 2014, s. 189 ff. Se også nærmere nedenfor.

15 Se f.eks. Springer AG v. Germany (app.no. 39954/08), Grand Chambers dom af 7. februar 2012, pr. 51.

16 Se også Søren Sandfeld Jakobsen og Sten Schaumburg-Müller, Medieretten, 2013, s. 212, om »noget, der ikke har almen interesse«.

17 Se betænkning 1563/2017, s. 197 ff.

18 Se f.eks. Jens Vedsted-Hansen, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Art. 1-9, 3. udg., 2011, s. 659 ff., og Trine Baumbach, Strafferet og menneskeret, 2014, s. 384 ff. Se også Menneskerettighedsdomstolens udtalelse i Kächl v. Austria (app.no. 51151/06), dom af 4. december 2012, pr. 55, og fra samme »sagskompleks« Rothe v. Austria (app.no. 6490/07), dom af 4. december 2012, pr. 39.

19 Se f.eks. U 2010.2448 H, hvor Højesteret alene afgjorde sagen på baggrund af betænkningen fra 1971. Se nærmere om dommen nedenfor. Se også Trine Baumbach, Strafferet og menneskeret, 2014, s. 312, om »fortolkningsanvisninger inden for gældende ret«.

billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentlighed. Bestemmelsen finder også anvendelse, hvor meddelelsen eller billedet vedrører en afdød person.»

Bestemmelsen udgør efter sin karakter en begrænsning af ytringsfriheden, hvorfor den skal fortolkes i lyset heraf.²⁰ Det er uden betydning for bestemmelsens anvendelse, hvordan gemingspersonen er kommet i besiddelse af oplysningerne eller billedet. Det er *videregivelsen*, der er kriminaliseret. Det er endvidere oplysningens *karakter*, der er afgørende for, om § 264 d er realiseret – ikke om oplysningen er sand eller falsk.²¹ I modsat fald ville en sag efter § 264 d kunne indeholde bevisførelse om det personfølsomme tema, f.eks. den beskyttedes seksualitet eller helbredstilstand. Dette ville udgøre en yderligere – måske endda mere vidtgående – krænkelse af den pågældende end selve det strafbare forhold.²²

Bestemmelsen kriminaliserer, som det fremgår, uberettiget videregivelse af *meddelelser* om private forhold eller uberettiget videregivelse af *billeder* vedrørende private forhold eller billeder, »der åbenbart kan forlanges unddraget offentlighed«. Der er ikke nødvendigvis noget skarpt skel mellem de to billede-led.²³

Principielt er juridiske personer omfattet af beskyttelsen.²⁴

Det er kun den *uberettigede* videregivelse, der er kriminaliseret. Termen »uberettiget« henviser til den strafferetlige fortolkningsgrundsætning om materiel typicitet – om forholdet, skønt omfattet af bestemmelsens ordlyd, er omfattet af bestemmelsens »mening«.²⁵

Da beskyttelsesinteressen er den enkeltes ret til respekt for sit privatliv, diskulperer et gyldigt samtykke.

Grand Chamber har i Springer AG v. Germany opregnet følgende kriterier, som skal indgå i afbalanceringen af hensynet til privatlivsbeskyttelsen over for hensynet til ytringsfriheden:

Det skal i *første* række tillægges betydning, om informationerne (inklusive billeder) blev givet i forbindelse med en debat af samfundsmæssig interesse. Hvornår dette er tilfældet, kan naturligvis ikke angives eksakt, men det er ikke tilstrækkeligt, at oplysningerne vedrører en kendt person. Hvis oplysningerne er af privat karakter og ikke har betydning for personens virke i offentligheden, vedrører oplysningerne ikke en debat af samfundsmæssig interesse.²⁶

For det *andet* skal det tillægges betydning, hvor kendt den omtalte person er, og hvilket emne der reporteres om. Det skal i den forbindelse tillægges betydning, om personen »bare« er kendt, eller

om hun eller han også udøver officielle funktioner. Om dette kriterium udtalte Grand Chamber videre:

»although in certain special circumstances the public's right to be informed can even extend to aspects of the private life of public figures, particularly where politicians are concerned, this will not be the case – even where the persons concerned are quite well known to the public – where the published photos and accompanying commentaries relate exclusively to details of the person's private life and have the sole aim of satisfying the curiosity of a particular readership in that respect ... In the latter case, freedom of expression calls for a narrower interpretation.«²⁷

For det *tredje* skal det tillægges betydning, *hvordan* den omtalte person tidligere har ageret i offentligheden. Det skal i den forbindelse huskes, at folk, der optræder i offentligheden, herunder i pressen, også har ret til privatliv.

For det *fjerde* skal det tillægges betydning, *hvordan* oplysningerne er bragt til veje (metoden), og hvilken validitet oplysningerne har. Er der tale om videregivelse til pressen, gælder, at journalister skal være i god tro og skrive på baggrund af et faktisk grundlag og »provide »reliable and precise« information in accordance with the ethics of journalism.«²⁸ Af den samtidigt afsagte dom i von Hannover v. Germany (no. 2),²⁹ der alene angik billeder (fotografier af personer), er dette kriterium »konverteret« til et kriterium om omstændighederne, hvorunder billedet blev optaget. Det skal således tillægges betydning, i hvilken kontekst og under hvilke omstændigheder billedet er blevet optaget. I den forbindelse skal der lægges vægt på, om billederne blev optaget uden den fotograferedes vidende eller ved hjælp af »list« eller på anden illegitim måde. Karakteren eller alvorligheden af krænkelsen og konsekvensen af publiceringen for den fotograferede skal også tillægges betydning. Hvis billedet er af en af offentligheden ukendt person, kan dette gøre krænkelsen mere substantiel, end hvis der var tale om en artikel (alene skreven tekst) om vedkommende.³⁰

Endvidere skal måden, fotografiet eller artiklen er publiceret på, og måden, hvorpå personen fremtræder på fotografiet eller i artiklen, herunder om fremstillingen eller billedet i sig selv var krænkende, indgå i afbalanceringen. Udbredelsen (landsdækkende eller lokalt mv.) af artiklen skal i den forbindelse også tages i betragtning.³¹ Om publicering af et fotografi om private forhold udtalte Domstolen bl.a. følgende:

»There is thus a zone of interaction of a person with others, even in a public context, which may fall within the scope of private life. Publication of a photo may thus intrude upon a person's private life even where that person is a public figure...

20 Se nærmere Trine Baumbach, Strafferet og menneskeret, 2014, s. 24 ff., om sondringen mellem bestemmelser, der efter deres karakter udgør begrænsninger i ytringsfriheden og derfor skal fortolkes i lyset heraf, og bestemmelser, der ikke efter deres karakter udgør begrænsninger i ytringsfriheden, og derfor (alene) skal anvendes i lyset af ytringsfriheden.

21 Se f.eks. U 2001 2573 Ø om usande oplysninger om seksualitet mv. indlagt på en datingside om en anden person.

22 Se nærmere Trine Baumbach, Strafferet og menneskeret, 2014, s. 293 ff.

23 Jf. Søren Sandfeld Jakobsen og Sten Schaumburg-Møller, Medieretten, 2013, s. 209. Se også U 1991 549 H vedrørende billederne af hustruen, der ser ud over vandet efter sin druknede ægtemand, hvor bestemmelsen blev anvendt rent.

24 Der er ikke nogen nyere fældende domme på dette felt. Se U 2010 1859 H om behandlingshjemmet »Møllen« (forbudssag, hvor forbud ikke blev nedlagt).

25 Se om materiel typicitet Trine Baumbach, Strafferet og menneskeret, 2014, s. 82 ff., og uddybende sammen, Det strafferetlige legalitetsprincip. Hjemmel og fortolkning, 2008, s. 453 ff.

26 Jf. Springer AG v. Germany (app.no. 39954/08), Grand Chambers dom af 7. februar 2012, pr. 90. Se også Trine Baumbach og Peter Blume, Had på nettet – en retlig udfordring, Juristen 2009, s. 10.

27 Jf. Springer AG v. Germany (app.no. 39954/08), Grand Chambers dom af 7. februar 2012, pr. 91.

28 Jf. Springer AG v. Germany (app.no. 39954/08), Grand Chambers dom af 7. februar 2012, pr. 93.

29 Se nærmere nedenfor.

30 Jf. von Hannover v. Germany (no. 2) (app.no. 40660/08 and 60641/08), Grand Chambers dom af 7. februar 2012, pr. 113.

31 Jf. Springer AG v. Germany (app.no. 39954/08), Grand Chambers dom af 7. februar 2012, pr. 94.

Regarding photos, the Court has stated that a person's image constitutes one of the chief attributes of his or her personality, as it reveals the person's unique characteristics and distinguishes the person from his or her peers. The right to the protection of one's image is thus one of the essential components of personal development. It mainly presupposes the individual's right to control the use of that image, including the right to refuse publication thereof...

The Court also reiterates that, in certain circumstances, even where a person is known to the general public, he or she may rely on a »legitimate expectation« of protection of and respect for his or her private life...³²

Endelig skal straffens beskaffenhed og alvor tilføjes betydning i forbindelse med vurderingen af, om et indgreb over for journalisten var proportionalt.³³

Da Grand Chamber afgjorde Springer-sagen og von Hannover-sagen samtidig, blev kriterierne opstillet både ud fra en artikel 10-synsvinkel (Springer) og ud fra en artikel 8-synsvinkel (von Hannover).

I Springer AG v. Germany var klager udgiver af det nationale dagblad »Bild-Zeitung« – et tabloid-dagblad. Sagen angik to artikler vedrørende en nationalt kendt skuespiller, som avisen havde trykt. I den ene artikel blev det oplyst, at skuespilleren var blevet anholdt i et telt på en ølfestival sigtet for at være i besiddelse af kokain. I den anden artikel blev det refereret, at skuespilleren nu var blevet domfældt for forholdet i en tilståelsessag, og at vedkommende var blevet idømt en bøde.

Domstolen udtalte, at emnet måtte anses for at have en vis offentlig interesse, og at offentligheden derfor i princippet havde en ret til at blive informeret under forudsætning af, at uskyldspresumtionen blev iagttaget. Domstolen lagde herunder til grund, at skuespilleren var en offentlig kendt person, der tilmed havde en fanklub. Selv om man i almindelighed må skelne mellem en skuespiller som person og de roller, vedkommende spiller, var den konkrete skuespiller næsten udelukkende kendt for sin rolle som politinspektør i en meget populær tv-serie. Politinspektørrollen i serien var karakteriseret ved en person, hvis arbejde bestod i retshåndhævelse og forebyggelse af kriminalitet. Denne rolle øgede derfor offentlighedens interesse i at blive informeret om netop en anholdelse, en sigtelse og en domfældelse.

Domstolen lagde endvidere vægt på, at skuespilleren flere gange tidligere havde givet presseinterviews, hvor han havde afsløret detaljer om sit privatliv. Han havde således aktivt søgt rampelyset, hvorved hans berettigede forventninger om ikke at få afsløret forhold angående sit privatliv var reduceret (men ikke bortfaldet). For så vidt angår researchmetoden var det oplyst, at klager havde fået oplysningen om skuespillerens anholdelse fra anklagemyndigheden. Oplysningerne i artiklerne var videregivet på et tilstrækkeligt faktisk grundlag, og deres sandhedsværdi var ikke omtvistet. Avisen havde ikke været i ond tro. For så vidt angår indholdet, formen og konsekvenserne af artiklerne konstaterede Domstolen, at artiklerne kun indeholdt sande oplysninger om sagen og ikke afslørede andre private oplysninger om skuespilleren eller hans liv i øvrigt. Det var heller ikke godtgjort, at artiklerne havde haft alvorlige konsekvenser for skuespilleren.

For så vidt angår den idømte sanktion bemærkede Domstolen, at selv om den var mild, var den i stand til at have en »chilling effect« på klager, ligesom den under alle omstændigheder ikke var retfærdiggjort i lyset af de ovenfor nævnte faktorer. Der var folgelig sket en krænkelse af artikel 10.

von Hannover-sagen blev afgjort efter artikel 8. Caroline von Hannover var (er) prinsesse af Monaco. Hun bestred ingen officielle hverv i Monaco, men havde påtaget sig visse forpligtelser i relation til humanitære og kulturelle organisationer. På trods af, at hun ikke varetog officielle funktioner, var hun genstand for stor pressebevågenhed. Hun blev således forfulgt af paparazzifotografer, hver gang hun gik uden for sit hjem, og dette uanset hendes ærinde (følge sine børn i skole, købe ind eller foretage sig andre helt private gøremål). Hun havde i mange år forsøgt gennem retssystemet at forhindre offentliggørelse af fotografier af hende i private situationer. Ved en

kammerafgørelse fra 2004 fik hun Domstolens ord for, at hensynet til hendes ret til privatliv var blevet krænkelse.³⁴ Pressen blev imidlertid ved med at forfølge hende (og hendes familie), og hun indbragte derfor efterfølgende nye sager for de tyske domstole.

I den sag, der blev indbragt for Grand Chamber, havde von Hannover ikke fået fuld medhold ved de tyske domstole, idet de nationale domstole ikke havde nedlagt forbud mod brug af et billede af hende og hendes mand (der også var klager), hvor de gik tur med hinanden på et skisportssted, hvor der var mange andre mennesker. Billedet var ledsaget af en artikel om hendes syge fader, prins Rainier af Monaco – den da regerende monark – og Caroline von Hannovers ageren i den anledning.³⁵ De tyske domstole fandt, at emnet havde *samfundsmæssig interesse*. Denne vurdering ville Menneskerettighedsdomstolen ikke tilsidesætte. Domstolen lagde i særdeleshed vægt på, at de tyske domstole havde ændret deres praksis, efter at kammerafgørelsen var blevet afsagt i 2004, og at de tyske domstole havde nedlagt forbud mod brug af andre billeder, der udelukkende havde haft *underholdningsværdi*. Over for klagers anbringende om, at retstilstanden ville medføre en risiko for, at pressen ville omgå kravet om en samfundsrelevant kontekst ved bare at knytte et par ord om et emne af samfundsmæssig interesse i forbindelse med publicering af billeder med et rent underholdningsmæssigt formål, bemærkede Domstolen, at den ikke kunne tage stilling til abstrakte retsspørgsmål, men alene afgjorde konkrete sager. Grand Chamber henviste klager til at indbringe et sådant tilfælde for de nationale domstole. Domstolen bemærkede i den forbindelse, at den tyske forfatningsdomstol havde tilkendegivet, at den ikke ville acceptere »omgælsessager«.

Domstolen lagde endelig vægt på, at det bragte fotografi *ikke* var blevet taget i al hemmelighed eller på anden *utilbørlig måde*, og at von Hannover *ikke* var blevet *fremstillet* på en måde, der var ufordelagtig for hende. Billedet var endvidere *ikke i sig selv krænkende* for klager.

4.1. Straffelovrådets overvejelser om § 264 d³⁶

Straffelovrådets overvejelser om § 264 d angår i vidt omfang digitale sexkrænkelser i bred forstand. Rådet skriver bl.a.:

»Videregivelse af nøgenbilleder, herunder billeder eller videoer med et seksuelt/pornografisk indhold af identificerbare personer over 18 år, uden samtykke udgør i almindelighed en overtrædelse af straffelovens § 264 d ... Der vil også efter omstændighederne være tale om en overtrædelse af straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser (i forhold til den afbillede).

... Straffelovrådet finder ... ikke grundlag for at foreslå ændringer med hensyn til kriminaliseringen af digitale sexkrænkelser, ligesom rådet ikke finder behov for at indsætte en særskilt bestemmelse i straffeloven herom. Baggrunden herfor er, at de gældende strafbestemmelser på hensigtsmæssig måde kriminaliserer sådanne forhold, herunder som både en seksuel krænkelse og en krænkelse af privatlivets fred ...³⁷

Senere i afsnittet anfører Straffelovrådet, at der som udgangspunkt vil være tale om et nøgenbillede, »hvis billedet viser kønsdele eller bryster, men det beror på en konkret vurdering, om billedet viser så meget af enten kønsdele eller bryster, at forholdet kan være omfattet af straffelovens § 264 d...«³⁸

På denne baggrund kunne man få den opfattelse, at Straffelovrådet er af den mening, at den tidligere afgrænsning af § 264 d er for snæver, og at bestemmelsen derfor i fremtiden skal fortolkes således, at et forhold som f.eks. forholdet i U 2010.2448 H (Andrea-sagen) skal være omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde. Med andre ord synes det at være Straffelovrådets opfattelse, at nøgenbilleder er omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde, også selv om fotograferingen ikke i sig selv var strafbar. 1971-

32 Jf. von Hannover v. Germany (no. 2) (app.no. 40660/08 and 60641/08), Grand Chambers dom af 7. februar 2012, pr. 95 ff.

33 Jf. Springer AG v. Germany (app.no. 39954/08), Grand Chambers dom af 7. februar 2012, pr. 95.

34 Se von Hannover v. Germany (app.no. 59320/00), dom af 24. juni 2004.

35 Der blev ved de nationale domstole nedlagt forbud mod andre billeder, hvor emnet ingen samfundsmæssig interesse havde.

36 Straffelovrådets bemærkninger om unges adfærd på internettet og om strafniveauet udelades her. Se nærmere betænkning 1563/2017, s. 95 ff og 103 ff.

37 Jf. betænkning 1563/2017, s. 98 f.

38 Jf. betænkning 1563/2017, s. 100.

betænkningens prisgivelse af dem, der »dyrker nøgenbadning på en øde strand«, skal således ikke længere være gældende ret.

En sådan konklusion synes imidlertid ikke at være dækkende for Straffelovrådets opfattelse, idet Straffelovrådet herefter genoptrykker den gamle betænkningens afgrænsning af det strafbares område efter § 264 d.³⁹ I den gamle betænkning tages udgangspunkt i, at man kun er privat, når man er inden for hjemmets fire vægge, idet »personer, der befinder sig uden for det hjemlige område, må være forberedt på at kunne blive fotograferede, og at optagelsen kan blive brugt af pressen, uden at der bør være plads for nogen diskussion af, hvorvidt offentligheden havde nogen berettiget interesse i at se optagelsen«. 1971-Straffelovrådet anførte som eneste undtagelse hertil, en person, der har været udsat for f.eks. et trafikuheld, hvorved vedkommendes tøj er kommet i stærkt uorden, uden at dette kunne bebrejdes vedkommende. Personer, som modsat selv har bragt sig i en ekstraordinær situation, har – selv om vedkommende ikke har tænkt på muligheden af fotografering – ikke krav på strafferetlig beskyttelse. Det gælder f.eks. den person, der »dyrkede nøgenbadning på en øde strand uden at vide«, at vedkommende blev fotograferet med teleobjektiv, og hvor billedet senere offentliggøres, således at identiteten fremgår. Bortset fra trafikulykkestilfældet foretog 1971-Straffelovrådet altså ikke nogen fair balance mellem respekten for privatlivsbeskyttelsen og hensynet til ytringsfriheden. Pressens ytringsfrihed var efter rådet opfattelse almægtig – på grund af de dengang herskende værdier.

2017-Straffelovrådet var opmærksom på, at fototeknologien har udviklet sig betragteligt siden 1971, men dette får ikke Straffelovrådet til at ryste på hånden. Rådet skriver:

»Som det fremgår ovenfor er udviklingen siden 1972 af, hvad der hører til privatlivet, gået i retning af, at mange mennesker er mere blufærdige i forhold til at vise deres kroppe frem, hvilket kan tale for en bedre beskyttelse heraf – særligt i kombination med den lige ovenfor beskrevne teknologiske udvikling. Der er imidlertid også oplysninger, der tyder på, at andre mennesker eller mennesker i andre situationer er blevet mindre blufærdige i forhold til at optræde nøgne i det offentlige rum, herunder i forbindelse med vinterbadning. Dette indebærer i de sidstnævnte tilfælde imidlertid ikke, at de pågældende ønsker eller direkte samtykker i, at billeder heraf skal offentliggøres.

Det er Straffelovrådets opfattelse, at det lovteknisk vil være vanskeligt entydigt at beskrive og i praksis vil være vanskeligt konkret at fastlægge, hvilke områder der er frit tilgængelige, men samtidig så øde, at fotografering og videregivelse af billeder af nøgne personer skal være strafbar. Hertil kommer, at det fortsat er Straffelovrådets opfattelse, at man i vidt omfang kan gardere sig mod sådanne billeder ved at undlade at optræde nogen på frit tilgængelige steder – uanset om der er tale om øde eller mindre befolkede områder.

Straffelovrådet finder således efter en samlet vurdering, at den krænkelse, som videregivelsen indebærer for den person, der er afbilledet, ikke i almindelighed er så grov, at den bør sanktioneres strafferetligt. Rådet har herved også lagt vægt på, at krænkelsen kan sanktioneres civilretligt, herunder ved at der tillægges den forurettede en godtgørelse. Rådet har ikke forholdt sig til spørgsmålet om godtgørelsens størrelse, men finder dog anledning til at bemærke, at der i tilfælde af grove krænkelse fortsat bør tilkendes godtgørelser, som afspejler krænkelsens grovhed og er følelige for krænkeren.

Sammenfattende er offentliggørelse af billeder af nøgenbadende, der befinder sig på et frit tilgængeligt sted, i almindelighed ikke strafbar efter § 264 d, men kan efter omstændighederne udgøre en sådan krænkelse af de nøgenbadendes privatliv, at de pågældende kan tilkendes en godtgørelse for tort, sådan som det skete i f.eks. UfR 2010.2448 H.

Straffelovrådet understreger, at den beskyttelse af sit privatliv, som den enkelte har krav på efter artikel 8 i EMRK, ikke behøver at være strafferetlig. Der er intet til hinder for, at beskyttelsen i nogle situationer alene er civilretlig, sådan som det er tilfældet efter gældende dansk ret. Der er således heller ikke noget menneskeretligt behov for at udvide den strafferetlige beskyttelse af

offentliggørelse af billeder i forhold til gældende dansk ret. For så vidt angår von Hannover-dommen bemærkes særligt, at præmisserne i UfR 2010.2448 H tydeligvis er skrevet bl.a. under hensyntagen til den første von Hannover-dom af 24. juni 2004. Den anden von Hannover-dom af 7. februar 2012 ligger efter Højesterets afgørelse, men giver efter Straffelovrådets opfattelse ikke grundlag for en anden vurdering, hvorved bemærkes, at von Hansovers rettigheder i 2012-dommen i øvrigt ikke fandtes krænkede.⁴⁰

4.2. Bemærkninger til Straffelovrådets overvejelser

Det forekommer overraskende, at Straffelovrådet først angiver, at videregivelse af nøgenbilleder af identificerbare personer (uden samtykke) er omfattet af § 264 d's anvendelsesområde, for så efterfølgende at skrive, at dette ikke gælder nøgenbadende personer, der på fotograferingstidspunktet befandt sig på frit tilgængeligt sted. Spørgsmålet om frit tilgængeligt sted kontra ikke frit tilgængeligt sted har nemlig i udgangspunktet intet med § 264 d at gøre, idet denne bestemmelse kriminaliserer videregivelsen – ikke selve fotooptagelsen.⁴¹ Den fotograferedes opholdssted har derfor alene betydning i forhold til bedømmelsen af et eventuelt stiltiende eller underforstået samtykke. I de sager, der har været forelagt domstolene – f.eks. U 2010.2448 H – var samtykke imidlertid ikke et bevistema, idet redaktøren godt vidste, at der intet samtykke var – hverken implicit eller eksplicit.

U 2010.2448 H blev afsagt af Højesteret den 10. juni 2010. Sagen angik videregivelse af billeder i Se og Hør af en kendt studievært topløs badende på en øde strand ved sit sommerhus. Billederne var optaget af en paparazzifotograf, der havde gemt sig i klitterne.

Byretten dømte med følgende begrundelse:

»Billederne af sagsøger, offentliggjort i Se og Hør nr. 27/2006, er optaget på en offentlig tilgængelig strand. Dette er ligesom den senere offentliggørelse i ugebladet sket uden sagsøgers viden og samtykke. På alle billederne optræder sagsøger i sin gravide tilstand med topmave og topløs. Billederne angår sagsøgers helt private forhold omkring hendes graviditet og har ingen direkte sammenhæng med hendes optræden som vært i forskellige medier. Offentliggørelsen af billederne ses heller ikke at tjene nogen samfundsmæssige interesser. Under disse omstændigheder har det været uberettiget at videregive billederne, og sagsøgte er derfor skyldig i overtrædelse af straffelovens § 264 d...«

Seiv om byrettens dom blev afsagt i 2007 – og således en del år før Grand Chambers dom i von Hannover-sagen fra 2012 – identificerede byretten, hvad der er afgørende for, hvordan privatlivsbeskyttelsen skal afvejes over for ytringsfriheden i en situation som den foreliggende.

Landsretten og Højesteret frifandt derimod for straf – Højesteret med følgende begrundelse:

»Sagen angår privatlivets fred og retten til eget billede. Privatliv omfatter ikke kun, hvad der foregår i den egentlige privatsfære fri for offentlig iagttagelse, men i et vist omfang også hvad en person foretager sig uden for sit hjem i ordinære hverdagsituationer. Beskyttelsen af privatlivets fred og retten til eget billede er i dansk ret baseret på almindelige retsgrundsætninger og enkelte lovregler. Der kan således efter almindelige retsgrundsætninger nedlægges forbud mod retsstridige krænkelse af privatlivets fred og retten til eget billede, der kan kræves godtgørelse for tort efter reglerne i erstatningsansvarslovens § 26 om retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, og der er for de groveste krænkelse et strafferetligt værn i bl.a. straffelovens § 264 a og § 264 d. Har krænkelsen tillige medført et økonomisk tab, f.eks. ved tilegnelse af et billedes markedsføringsmæssige værdi, kan dette forlanges erstattet efter de almindelige erstatningsretlige regler.

Sagen angår samtidig pressens ytringsfrihed og offentlighedens interesse i at blive informeret. Om pressen kan gengive et billede af en person eller oplysninger om dennes privatliv uden samtykke, beror på en afvejning af hensynet til den enkelte over for hensynet til den samfundsmæssige interesse i offentliggørelse. Ved afgørelsen af, hvilken vægt der skal tillægges hensynet til ytrings- og pressefrihed, spiller det en rolle, om offentliggørelse sker som led i en behandling af samfundsmæssigt relevante spørgsmål. Særligt om personer, der er kendte i offentligheden, spiller det en rolle, om offentliggørelsen

³⁹ Jf. betænkning 1563/2017, s. 101, med optryk af betænkning 601/1971, s. 53

⁴⁰ Jf. betænkning 1563/2017, s. 101 f.

⁴¹ Uberettiget fotografering af personer på ikke frit tilgængeligt sted er kriminaliseret i straffelovens § 264 a.

angår forhold, der er relevante i forhold til det, som vedkommende er kendt for.

Hovedspørgsmålet under sagen er, om Se og Hør i forhold 1 og det efterfølgende forhold 2 har handlet lovligt eller retsstridigt med heraf følgende krav på godtgørelse for tort efter erstatningsansvarslovens § 26. For så vidt angår forhold 1 er der endvidere spørgsmål om, hvorvidt der foreligger en overtrædelse af straffelovens § 264 d, hvorefter den, der uberettiget videregiver meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold (1. led) eller i øvrigt uberettiget videregiver billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden (2. led), straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Forhold 1

Straf

Andrea Elisabeth Rudolph har nedlagt påstand om, at Henrik Qvortrup skal straffes for overtrædelse af straffelovens § 264 d i anledning af de billeder af hende og den ledsagende tekst, der blev bragt i Se og Hør nr. 27/2006.

I det pågældende nummer af bladet vises på forsiden og på siderne 8-11 billeder af Andrea Elisabeth Rudolph, der bader på stranden topløs og i højgravid tilstand. På billederne side 8-11 ses hun sammen med sin kæreste. Der er tale om en offentlig, men næsten mennesketom strand, og billederne blev taget med teleobjektiv uden hendes vidende og samtykke. Billederne er ledsaget af en tekst, der beskriver, hvad der ses på billederne.

Det er en betingelse for strafansvar efter § 264 d, 1. led, at der foreligger meddelelser eller billeder vedrørende den pågældendes »private forhold«, f.eks. kæresteforhold, som den pågældende ikke har gjort offentligheden bekendt med. Omtale med billedillustration af Andrea Elisabeth Rudolphs kæresteforhold og graviditetstilstand er derfor ikke i sig selv strafbar efter dette led.

Billederne angår en ordinær, dagligdags situation ved stranden om sommeren, og de er ikke optaget og bragt som led i en mere systematisk overvågning af Andrea Elisabeth Rudolphs privatliv. Højesteret finder, at der – uanset at situationen for så vidt må anses for at henhøre under hendes privatliv – ved offentliggørelsen af billederne og den ledsagende tekst ikke afsløres noget om hendes private forhold i § 264 d's forstand. Højesteret tiltræder derfor, at offentliggørelsen ikke er strafbar efter § 264 d, 1. led.

Det er en betingelse for strafansvar efter § 264 d, 2. led, at der er tale om billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden. Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen (Straffelovrådets betænkning 601/1971 om privatlivets fred, side 53), at den bygger på det hovedsynspunkt, at en person, der befinder sig uden for det hjemlige område, må være forberedt på at kunne blive fotograferet, og at optagelsen kan blive brugt af pressen, uden at der bør være plads for nogen diskussion af, hvorvidt offentligheden havde nogen berettiget interesse i at se optagelsen. Kun i særlige tilfælde er der givet et strafferetligt værn. Dette gælder i tilfælde, hvor den private, uden selv at have haft nogen direkte indflydelse på det, er bragt i en ekstraordinær situation – således som det f.eks. vil være tilfældet med et offer for en trafikulykke. Har den pågældende derimod selv bragt sig i den ekstraordinære situation, bør der, selv om vedkommende ikke har tænkt på muligheden af fotografering, i almindelighed ikke blive tale om straf efter § 264 d, 2. led. Som et eksempel herpå nævnes i betænkningen et tilfælde, hvor en person, der dyrkede nøgenbadning på en øde strand, uden at vide det var blevet fotograferet med teleobjektiv, og billedet derefter er offentliggjort på en sådan måde, at identiteten fremgik.

På den baggrund tiltræder Højesteret, at offentliggørelsen af billederne med Andrea Elisabeth Rudolph topløs på stranden heller ikke er strafbar efter § 264 d, 2. led.

Som følge af det anførte tiltræder Højesteret, at Henrik Qvortrup er blevet frifundet for overtrædelse af straffelovens § 264 d. Kravene til beskyttelse af privatlivet efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 kan ikke føre til et andet resultat. Det bemærkes i øvrigt, at beskyttelsen af privatlivet på dette område her i landet, når bortses fra de groveste tilfælde, hviler på de civile retlige regler, jf. betænkningen om privatlivets fred side 53 og 64 ff.⁴²

Som anført ovenfor henholdt Højesteret sig i det hele til 1971-betænkningens afgrænsning af det strafbares område og foretog derfor *ikke* en fortolkning »i lyset af den til enhver tid herskende opfattelse af, hvordan privatliv bør beskyttes«. ⁴³ Højesteret gjorde sig tilsyneladende heller ikke overvejelser om, hvorvidt det hører under kategorien »private forhold«, hvordan man ser ud uden tøj på.

Straffelovrådet har utvivlsomt ret i, at »man i vidt omfang kan gardere sig mod sådanne billeder ved at undlade at optræde nøgen på frit tilgængelige steder – uanset om der er tale om øde eller mindre befolkede områder«. Imidlertid negligerer synspunktet totalt det faktum, at en stor del af befolkningens liv leves og *må* leves uden for hjemmets fire vægge. Privatlivsbeskyttelsen må derfor – på afbalanceret måde – følge med ud af matriklen. I den forbindelse må der sondres mellem folk, der gerne vil vise sig frem, og almindelig levevis.

Det er også svært at forstå, hvordan Straffelovrådet på den ene side kan finde, at nøgenbilleder er omfattet af § 264 d, men at den krænkelse en offentliggørelse af et billede i et landsdækkende ugeblad af en nøgenbadende *uden skyggen af samfundsmæssig interesse* ikke i almindelighed er så grov, at den bør sanktioneres strafferetligt. Synspunktet synes *kun* at kunne begrundes i et ønske om at være loyal over for Højesterets dom optrykt i U 2010.2448 H⁴⁴ – i stedet for at fastlægges bestemmelsens anvendelsesområde i lyset af »present days conditions«. ⁴⁵ Rådet ses heller ikke at have overvejet »retten til at blive glemte« i forhold til disse retsstridige krænkelse. Synspunktet kan også volde problemer i relation til »hævneporno«, hvis det billede, en person lægger ud på nettet af ekskæresten, er et billede af ekskæresten nøgenbadende.

Straffelovrådet pointerer i betænkningen, at den anden von Hannover-dom ligger efter Højesterets afgørelse (U 2010.2448 H), og bemærker, at von Hannovers rettigheder i 2012-dommen i øvrigt ikke fandtes krænkede. Det er fuldstændig korrekt, men det ville have været forløsende, hvis Straffelovrådet i den anledning havde redegjort for karakteren af von Hannover-billedet (vandrende fuldt vinterpåkledt sammen med sin mand på et velbesøgt skisportssted) over for karakteren af Andrea-billedet (topløs badende sammen med sin kæreste på en øde strand), de forskellige billedoptagelsesmetoder i de to sager og ikke mindst, at Grand Chamber lagde afgørende vægt på, at von Hannover-billedet var ledsaget af en tekst om et emne af samfundsmæssig interesse. Andrea-billederne belyste intet af samfundsmæssig interesse, idet det havde »the sole aim of satisfying the curiosity of a particular readership«.

Det er korrekt, som anført af Straffelovrådet, at beskyttelsen af privatlivet efter artikel 8 ikke nødvendigvis behøver at være strafferetlig, men alene kan være civilretlig. Straffelovrådet kunne dog i den anledning godt have forholdt sig til *den danske regulerings tradition*, hvor stort set alle ulovlige handlinger og undladelser er kriminaliseret, og samtidig have inddraget Domstolens krav om *ligebehandling* i relation til, hvordan staten i tilsvarende sager plejer at regulere retsstridige krænkelse.⁴⁶ I den forbindelse kunne Straffelovrådet have fremført *retlige* argumenter for, hvorfor der skal ske en anden behandling af billeder af nøgenbadende personer i forhold til andre nøgenbilleder.

⁴² Studieværten blev tilkendt en godtgørelse på 75 000 kr i medfør af erstatningsansvarslovens § 26.

⁴³ Se for en analyse af dommen Trine Baumbach, Strafferet og menneskeret, 2014, s. 309 f.

⁴⁴ Det bemærkes, at en af de medvirkende højesteretsdommere i Andrea-sagen tillige sidder i Straffelovrådet.

⁴⁵ Andrea-dommen (U 2010.2448 H) er fulgt op af U 2015.3802 Ø, hvor der skete frifindelse under hensyn til Højesterets præmisser i Andrea-sagen. Det begåede forhold var ellers klart strafværdigt, ligesom der intet hensyn var til ytringsfriheden.

⁴⁶ Sammenlign Domstolens udtalelser i f.eks. X and Y v. The Netherlands (app.no. 8978/80), dom af 26 marts 1985, pr. 27, som Grand Chamber selv henviser til i forbindelse med spørgsmål om, hvordan staten skal adressere menneskerettighedskrænkelser.

5. Injuriebestemmelserne

Det har i efterhånden mange år været anerkendt i både teori og retspraksis, at straffelovens bestemmelser om injurier ikke efter *ordlyden* er i overensstemmelse med gældende ret, sådan som den må fastlægges på baggrund af den inkorporerede Menneskerettighedskonvention med tilhørende praksis fra Menneskerettighedsdomstolen.⁴⁷ Denne opfattelse tilslutter Straffelovrådet sig i betænkningen.⁴⁸ Straffelovrådet anerkender i den forbindelse også, at den rette terminologi på feltet *ikke* er »ringeagtsytringer« (»fornærmelige ord eller handlinger«) og »sigtelser«, men derimod i overensstemmelse med Menneskerettighedsdomstolens praksis »beskyldninger« og »værdidomme«. ⁴⁹ Denne terminologi benyttes i øvrigt også af de danske domstole.⁵⁰

Det er almindeligt anerkendt i Danmark, at straffelovgivningen *bl.a.* er båret af hensynet til tiltaltes retssikkerhed (forudsigelighedsretssikkerhed) og hensynet til straffelovgivningens demokratiske legitimitet.⁵¹

Forudsigelighedsretssikkerhed har som genstandsfelt beskyttelsen af den enkelte borger mod statsmagtens vilkårlige magtudøvelse og henviser til, at de retsundergivne skal have mulighed for at foruddiskontere de strafferetlige konsekvenser af deres handlinger, inden de handler. Kun derved sikres det, at de, der ikke bryder loven, kan være sikre på, at de ikke efterfølgende bliver mødt med et strafferetligt ansvar. Forudsigelighedsretssikkerhed har således som genstandsfelt borgernes endelige retsposition.⁵²

(Også) for så vidt angår injurier, er det af afgørende betydning for den, der ønsker at deltage i den offentlige debat vedrørende et emne af samfundsmæssig interesse, at vedkommende har mulighed for at få klarlagt (eventuelt ved brug af juridisk bistand), hvor grænserne for den materielle ytringsfrihed går vedrørende beskyldninger og værdidomme mod andre. Det er derfor af afgørende betydning for forudsigelighedsretssikkerheden, at lovbestemmelserne er formuleret i overensstemmelse med gældende ret inden for feltet.

Hensynet til straffelovgivningens demokratiske legitimitet begrænser domstolens retsskabende virksomhed på strafferettens område, idet det ikke anses for domstolens opgave at straffe adfærd, herunder udsagn, som lovgiver har valgt ikke at kriminalisere. Modsat tilsiger hensynet til den demokratiske legitimitet også, at domstolene har pligt til at statuere strafansvar, hvis tiltaltes adfærd er en realisation af et strafbart gerningsindhold. Domstolene er underlagt et legalitetsprincip⁵³ og kan følgelig kun frifinde i en sag, hvis der er et retligt grundlag at frifinde på.⁵⁴

Det er følgelig af afgørende betydning, at straffelovens injuriebestemmelser ændres således, at de efter *ordlyden* kommer til at afspejle gældende ret. En sådan ændring vil ikke alene være til gavn for privatlivsbeskyttelsen, men så sandelig også til gavn for ytringsfriheden og borgernes mulighed for at deltage i den offentlige debat – ikke mindst om emner af samfundsmæssig interesse.

5.1. Menneskerettighedsdomstolens prøvelse i injuriesager

Prøvelsen i injuriesager efter Menneskerettighedsdomstolens praksis tager udgangspunkt i samme prøvelseskoncept som prøvelsen i andre ytringsfrihedssager. Et indgreb skal følgelig for ikke at udgøre en krænkelse af artikel 10 have hjemmel i lov og være *nødvendigt i et demokratisk samfund* af hensyn til et af de legitime hensyn opregnet i artikel 10, stk. 2 – herunder andres gode navn og rygte eller rettigheder.

Om prøvelsen efter artikel 10, stk. 2, har Domstolen *bl.a.* udtalt følgende:

»The adjective »necessary«, within the meaning of Article 10 § 2, implies the existence of a »pressing social need«. The Contracting States have a certain margin of appreciation in assessing whether such a need exists, but it goes hand in hand with European supervision, embracing both the legislation and the decisions applying it, even those given by an independent court. The Court is therefore empowered to give the final ruling on whether a »restriction« is reconcilable with freedom of expression as protected by Article 10.«⁵⁵

Ved prøvelsen af, om et indgreb er nødvendigt i et demokratisk samfund i en injuriesag, opdeler Domstolen som nævnt ytringer om andre mennesker i »beskyldninger« (statements of facts) og i »værdidomme« (value judgments) – og Domstolen forventer, at de nationale domstole gør det samme af hensyn til den videre prøvelse.⁵⁶

En *beskyldning* kan enten være sand eller falsk, medens en *værdidom* hverken kan være sand eller falsk, idet den alene giver udtryk for den ytrendes opfattelse af (mening om) et bestemt forhold. At *kræve sandhedsbevis* for en værdidom er et krav, der er umuligt at opfylde, og udgør derfor *i sig selv* en krænkelse af meningsfriheden, som er en fundamental del af rettigheden sikret i artikel 10.⁵⁷ At *nægte* den tiltalte (sagsøgte) at *føre sandhedsbevis* for en beskyldning er (modsat) et indgreb, der ikke er nødvendigt i et demokratisk samfund, og udgør derfor også en selvstændig krænkelse af artikel 10.⁵⁸

Fremsatte ytringer er ikke altid lette at *kategorisere*.⁵⁹ Det er med andre ord ikke altid let at regne ud, hvad Domstolen vil anse for

47 Se f.eks. Sten Schaumburg-Müller, *Gælder straffelovens bestemmelser om æreskrænkelser?*, UfR 2002B, s. 118 ff., Søren Sandfeld Jakobsen og Sten Schaumburg-Müller, *Medieretten*, 2013, s. 249, og Trine Baumbach, *Strafferet og menneskeret*, 2014, s. 576.

48 Jf. betænkning 1563/2017, s. 139, 151 og 213.

49 Se nærmere betænkning 1563/2017, s. 217.

50 Se f.eks. U 2016.151 H (»beskyldning«) og U 2003.2044 H (»værdidom«).

51 Se *bl.a.* Trine Baumbach, *Det strafferetlige legalitetsprincip. Hjemmel og fortolkning*, 2008, s. 21 og 299 ff.

52 Jf. Trine Baumbach, *Historieforskning, injurielovgivning og god tro*, *Juristen* 2013, s. 261 f.

53 Se nærmere Bernhard Gomard, *Studier i den danske straffeprocess*, 1976, s. 96.

54 Jf. Trine Baumbach, *Historieforskning, injurielovgivning og god tro*, *Juristen* 2013, s. 262.

55 Jf. *Sürek v. Turkey* (No. 1) (app.no. 26682/95), dom af 8. juli 1999, pr. 58.

56 Se f.eks. *OOO Vesti and Ukhov v. Russia* (app.no. 21724/03), dom af 30. maj 2013, pr. 64, om en journalists m.fl. injurier rettet mod en højststående lokal embedsperson. Se også *Terentyev v. Russia* (25147/09), dom af 26. januar 2016, pr. 23, om »kunstkrænkelse« i en avis.

57 Jf. f.eks. *Tusalp v. Turkey* (app.no. 32131/08 og 41617/08), dom af 21. februar 2012, pr. 43.

58 Jf. *Castells v. Spain* (app.no. 11798/85), dom af 23. april 1992, pr. 47 f.

59 Se også Preben Stuer Lauridsen, *Pressefrihed og personlighedsret. Sammenlignende studier i dansk og udenlandsk ret*, 1988, s. 258 ff., Sten Schaumburg-Müller, *Gælder straffelovens bestemmelser om æreskrænkelser?*, U 2002B, s. 119, og Søren Sandfeld Jakobsen og Sten Schaumburg-Müller, *Medieretten*, 2013, s. 249 ff.

en beskyldning, og hvad Domstolen vil anse for en værdidom.⁶⁰ Dette er i og for sig også erkendt af Domstolen.⁶¹ Den afgørende målestok synes at være, om indholdet af ytringen kan gøres til genstand for bevis.⁶² Således vil et udsagn om, at et andet menneske har begået et direkte strafbart forhold⁶³, altid blive kategoriseret som en beskyldning, da det er et udsagn, som enten er sandt eller falsk (uanset om det konkret kan bevises).⁶⁴ En beskyldning er dog mere end en beskyldning om noget strafbart.⁶⁵ Det afgørende er, om indholdet af udsagnet kan gøres til genstand for bevis.⁶⁶ Et udsagn om, at et andet menneske er lystløgner,⁶⁷ afstumpet eller eventuelt psykopat, må, i hvert fald hvis det ikke fremgår af en psykiatrisk erklæring, anses for en værdidom, der hverken kan være sand eller falsk, men alene har karakter af en meningstilkendegivelse. Det samme må gælde et udsagn om, at en persons indstilling er »forbryderisk« eller »landsforræderisk«,⁶⁸ eller at en person er »en nyttig idiot for nazisterne«. Der er så at sige for lidt kendsgerninger og for meget vurdering i disse udsagn til, at de kan kvalificeres som en beskyldning. Domstolen har udtalt, at ord som »nazist« og »fascist« heller ikke i sig selv udgør beskyldninger.⁶⁹ Det må i den forbindelse tillægges betydning, hvordan sproget udvikler sig, og herunder hvad almindelige mennesker lægger i et ord i dag – eventuelt til forskel fra ordets oprindelige betydning.⁷⁰

Da udgangspunktet ved bedømmelsen af, om et udsagn kan gøres til genstand for et indgreb, er ytringsfrihed, har Domstolen udviklet et *prøvelseskoncept*, der har *straffriheden som udgangspunkt*.

En *beskyldning* falder efter praksis uden for det strafbares område (et indgreb vil udgøre en krænkelse af ytringsfriheden), hvis dens sandhed kan bevises, *eller* (hvis den ikke kan bevises eller direkte er forkert) hvis den vedrører et emne af samfundsmæssig interesse, er fremsat i god tro og på et vist faktisk grundlag.⁷¹ For så vidt angår sidstnævnte målestok kan den bedst beskrives som et

reduceret sandhedsbevis eller et *sandhedsbevis med et lavt beviskrav*.⁷²

En *værdidom* falder efter praksis uden for det strafbares område (et indgreb vil udgøre en krænkelse af ytringsfriheden), hvis den er rimelig under de konkrete omstændigheder og på det foreliggende grundlag.⁷³ De her nævnte kriterier er meget vage, og der skal da også efter Menneskerettighedsdomstolens praksis meget til for at begrunde et indgreb i ytringsfriheden i en værdidomssag, hvis udtalelsen blot hviler på et vist faktisk grundlag – hvor »vist« skal fortolkes lempeligt.

På baggrund af Domstolens praksis kan man formentlig opstille følgende *tre målepunkter* for vurderingen: For det første må udtalelsens karakter indgå i vurderingen (*grovhedsvurdering*): Hvor groft var udsagnet – både semantisk og sprogligt. Under hensyn til formålet med ytringsfriheden må det antages, at jo vigtigere emnet er for det demokratiske samfunds bevarelse og udvikling, jo større grad af grovhed vil kunne tolereres – ikke mindst hvis værdidommen angår magtfulde institutioner eller personer i samfundet. For det andet må det indgå i vurderingen, i hvilken situation udsagnet faldt (*situationsvurdering*). Var det under et møde, til en demonstration, i avisen, i tv osv. Og var det »fritstående«, eller indgik det i en polemik eller tilsvarende. Endelig må det indgå i vurderingen, hvor relevant udsagnet var (*relevansvurdering*). Det er ikke alle meningstilkendegivelser, der er lige relevante – heller ikke selv om de fremsættes under drøftelse af et emne af betydelig samfundsmæssig interesse.⁷⁴

5.2. Straffelovrådets forslag

Straffelovrådet foreslår som nye injuriebestemmelser følgende:

»§ 267. Den, som fremsætter eller udbreder udtalelse eller anden meddelelse eller foretager en handling, der er egnet til at krænke nogens ære, straffes for ærekrænkelse med bøde eller fængsel indtil 1 år, jf. dog §§ 268-270.
Stk. 2. Dette gælder dog ikke, hvis ærekrænkelsen angår en afdød og er begået senere end 20 år efter dødsfaldet, medmindre forholdet er omfattet af § 268.

- 60 Undertiden udgør en del af udtalelsen en beskyldning og en anden del en værdidom. Se til illustration Østre Landsrets dom af 10. oktober 2008 mellem Vereinigung der Mund- und Fussmalenden Künstler In aller Welt E.V. (VDMFK) mod ansvarshavende redaktør Bent Falbert m.fl. (utrykt).
- 61 Se f.eks. Gasior v. Poland (app.no. 34472/07), dom af 21. februar 2012, pr. 42.
- 62 Se også Pfeifer v. Austria (app.no. 12556/03), dom af 15. november 2007, hvor Domstolen fandt, at et udsagn om, at klager (sammen med andre) var skyld i, at en person begik selvmord, var en beskyldning. Domstolen udtalte, at spørgsmålet om, hvorvidt der var årsagsforbindelse mellem klagers handling (et udsagn i en boganmeldelse) og selvmordet, ikke var et spekulations spørgsmål, men et bevisspørgsmål. De nationale domstole havde kategoriseret udsagnet som en værdidom og havde på den baggrund frifundet den person, der havde fremsat beskyldningen mod klager. Som følge af denne kategorisering vurderede Domstolen også, om udsagnet, hvis det blev kategoriseret som en værdidom, opfyldte betingelserne for at være straffrit. Dette fandt Domstolen ikke var tilfældet, og klagers ret til beskyttelse af sit privatliv efter artikel 8 var derfor krænket. Det forhold, at Domstolen foretog en form for »dobbeltvurdering«, viser, at kategoriseringen ofte beror på en usikker vurdering, og at »beviesteste« ikke nødvendigvis fører til et entydigt resultat.
- 63 F.eks. et udsagn om, at en bestemt offentlig ansat har modtaget bestikkelse. Se også U 2002.2398 H, hvor en journalist blev dømt for at have beskyldt en erhvervsmand for narkotikakriminalitet. Se også Björk Eidsdóttir v. Iceland (app.no. 46443/09), dom af 10. juli 2012, pr. 66, (beskyldning om, at en stripkubejer bedrev rufferi eller mellemmandsvirksomhed, og at han tvang de kvinder, der arbejdede i hans stripkube, til prostitution, ligesom han underkastede dem frihedsberøvelse).
- 64 Se også U 2015.3106 H om karakteristikkene af Bent Jensens udsagn om, at Dragsdahl havde været KGB-agent. Se om landsrettens karakteristikkene Trine Baumbach, Historieforskning, injurielovgivning og god tro, Juristen 2013, s. 257.
- 65 Se f.eks. Mihaiu v. Romania (app.no. 42512/02), dom af 4. november 2008, hvor en journalist om en anden journalist sagde, at vedkommende ikke var uafhængig, idet vedkommende havde boet på en industriorganisations regning under en pressekonference afholdt af den pågældende organisation.
- 66 Se også Kieser and Trau-kleinert v. Germany (app.no. 18748/10), afgørelse af 2. december 2014 (dec.), pr. 36 f.
- 67 Se f.eks. U 2004.1669 Ø.
- 68 Se U 1966.167 V.
- 69 Jf. Gavrilovici v. Moldova (app.no. 25464/05), dom af 15. december 2009, pr. 56.
- 70 Jf. også U 2003.2044 H om, hvad Karen Sunds mente, når hun sagde, at Pia Kjærsgaard havde »racistiske synspunkter«.
- 71 Se f.eks. Erla Hlynsdóttir v. Iceland (app.no. 43380/10), dom af 10. juli 2012, pr. 72.
- 72 Se nærmere Trine Baumbach, Strafferet og menneskeret, 2014, s. 549.
- 73 Se f.eks. Tusalp v. Turkey (app.no. 32131/08), dom af 21. februar 2012, pr. 43.
- 74 Se nærmere Trine Baumbach, Strafferet og menneskeret, 2014, s. 553.

§ 268. Er en alvorlig beskyldning usand, kan den i § 267 nævnte straf stige til fængsel indtil 2 år.

§ 269. En ærekrænkelse er straffri, hvis den fremkom i en sammenhæng, hvor der er rimelig anledning til den.

Stk. 2. Ved vurderingen efter stk. 1 skal der blandt andet tages hensyn til, om sandheden af en beskyldning bevises, eller om der var et tilstrækkeligt faktisk grundlag for ærekrænkelsen, og om fremsættelsen eller udbredelsen heraf skete i god tro og til varetagelse af en anerkendelsesværdig interesse.

§ 270. Der kan ikke føres bevis for en strafbar handling, hvis den, beskyldningen rettes mod, er frifundet for handlingen ved endelig dom.

Uagtet at Menneskerettighedsdomstolen lægger betydelig vægt på sondringen mellem beskyldninger og værdidomme af hensyn til den videre prøvelse, er det Straffelovrådets opfattelse, at betingelserne for straffrihed særligt vedrørende værdidomme kun »indirekte« skal fremgå af loven. Rådet skriver bl.a.:

»Straffelovrådet har overvejet at behandle statement of facts og value judgment mere udtrykkeligt i to forskellige bestemmelser for derved at understrege forskellen mellem de krav, som Menneskerettighedsdomstolen stiller i forhold til disse to kategorier af ærekrænkende udtalelser. Rådet har imidlertid ikke fundet grundlag herfor, da sondringen mellem de to typer af ærekrænkende udtalelser kan give anledning til tvivl med en deraf glidende overgang, og da kravene til sandhedsbevis mv. også er vanskelige at beskrive entydigt, ligesom sandhed ikke nødvendigvis er afgørende for, om der kan gribes ind over for udtalelsen. Rådet har på den baggrund behandlet begge typer af udtalelser mere indirekte i samme stykke, og der redegøres i stedet i udkastet til lovbemærkninger for, at stykket både omfatter beskyldninger med deraf følgende krav til grundlag og anledning samt værdidomme med deraf følgende mindre krav til grundlag og anledning.

Den foreslåede bestemmelse sonderer kun delvist mellem forskellige typer af udtalelser, jf. den gældende § 267, hvor der sondres mellem sigtelser og fornærmelser, og Menneskerettighedsdomstolens praksis, hvor der sondres mellem statement of facts og value judgment, men hvor sidstnævnte sondring ikke svarer til sondringen i straffeloven. Når den foreslåede bestemmelse i § 269 kun udtrykkeligt omtaler beskyldninger, men i øvrigt ikke har en sondring mellem typer af ytringer, er det dels fordi, der efter rådets opfattelse ikke findes et passende dansk ord for value judgment, idet »værdidomme« ikke findes at burde anvendes i en lovbestemmelse, dels fordi der er en glidende overgang mellem statement of facts og value judgment, som gør det vanskeligt at udforme en sondring mellem de to kategorier i en lovbestemmelse, hvilket også svækker værdien af en sådan lovmæssig sondring.⁷⁵

»Sondringen mellem statement of facts og value judgment fremgår kun delvist af bestemmelsens [den foreslåede § 269, stk. 2] ordlyd. Bestemmelsens brug af »sandhed« i 1. led relaterer sig til statement of facts, hvilket udtrykkeligt er kommet til udtryk ved brug af begrebet »beskyldning«, mens »tilstrækkeligt faktisk grundlag« primært relaterer sig til value judgment, men også i et vist omfang finder anvendelse ved statement of facts. Dette er kommet til udtryk ved anvendelsen af samlebetegnelsen »ærekrænkelsen.«⁷⁶

5.3. Enkelte bemærkninger til Straffelovrådets forslag

Den foreslåede § 269, stk. 1, indeholder et meget vagt kriterium – også selv om kriteriet i et vist omfang bliver uddybet i stk. 2.

Som det fremgår ovenfor, er det korrekt, at det kan være svært at kategorisere, om en given ytring udgør en beskyldning eller en værdidomme. Den foreslåede § 269 angår imidlertid ikke denne kategorisering, men betingelserne for straffrihed. Retten skal dermed, inden den skrider til at vurdere, om der skal straffes for injurier i den mødende sag – og dermed inden § 269 anvendes – foretage denne kategorisering. Når kategoriseringen er på plads, skal retten vurdere, om betingelserne for straffrihed er opfyldt. Straffeloven kan følgelig godt indeholde en bestemmelse, der mere præcist angiver betingelserne for straffrihed, selv om det ikke altid er let at kategorisere en given ytring.

Det fremgår ikke af betænkningen, hvorfor begrebet værdidomme »ikke findes at burde anvendes i en lovbestemmelse«. Det fremgår heller ikke af betænkningen, om Straffelovrådet har overvejet andre udtryk, så som »meningstilkendelse« eller »personlig kommentar« eller tilsvarende. Det afgørende synes dog at være, at »værdidomme« er et fast indarbejdet juridisk udtryk, som ikke har karakter af slang eller på anden måde strider mod grundlæggende lovgivningsmæssige principper. Der synes således ikke at være noget til hinder for, at udtrykket anvendes i en lovbestemmelse.

Med hensyn til det anførte om, at det i beskyldningssager er vanskeligt entydigt at beskrive »kravene til sandhedsbevis mv.«, skal bemærkes, at hverken Menneskerettighedsdomstolen eller hensynet til tiltales retssikkerhed stiller krav om entydige beviskravsregler. Menneskerettighedsdomstolens prøvelseskoncept angår i disse sager spørgsmålet om sandhedsbevis, eller hvad her benævnes som reduceret sandhedsbevis. Domstolen har ikke udtalt sig nærmere om det konkrete indhold af sandhedsbeviset eller det reducerede sandhedsbevis. Følgelig behøver den danske straffelov heller ikke at gøre dette.

Det er prisværdigt, at Straffelovrådet i lovbemærkningerne til udkastet har redegjort nærmere for § 269's anvendelsesområde. Det havde dog været til gavn for både den injurierende og den injurierede – og dermed for ytringsfriheden og privatlivsbeskyttelsen – om det havde fremgået direkte af forslaget til ny lovbestemmelse, at både beskyldninger og værdidomme er strafbare, medmindre betingelserne for straffrihed er opfyldt – og hvad disse betingelser nærmere går ud på. I den forbindelse havde det været oplagt mere konkret at indskrive Menneskerettighedsdomstolens prøvelseskoncept i injuriersager i loven og så at have uddybet indholdet af prøvelseskonceptet i motiverne. En sådan lovgivningsteknik synes bedst i overensstemmelse både med hensynet til straffelovgivningens demokratiske legitimitet og hensynet til tiltales retssikkerhed.

6. Afsluttende bemærkninger

Verden ser meget anderledes ud i dag, end den gjorde i 1971. Det gælder både i forhold til den teknologiske udvikling og i forhold til den menneskelige beskyttelse af ytringsfriheden og privatlivet. Straffelovrådet fik et enestående kommissorium, der gjorde det muligt for Straffelovrådet at gøre sig tanker og komme med forslag i relation til straffelovens kapitel 27 og mere bredt privatlivsbeskyttelsen, således at de enkelte bestemmelser ville komme til at afspejle de værdier, samfundet aktuelt hviler på. Straffelovrådet fremkom da også med flere nye forslag, bl.a. om at kriminalisere registrering af persons færden ved hjælp af apparat og om »retten til at blive glemt«. Disse forslag er forligningsfulde.

Særligt for så vidt angår straffelovens § 264 d, er det imidlertid kedeligt, at Straffelovrådets vurderinger ved bl.a. at fremhæve betragtningerne i den gamle betænkning fra 1971 ikke hviler på en nutidig opfattelse af retten til privatliv – og en nutidig opfattelse af en fair afvejning af hensynet til privatlivet over for hensynet til ytringsfriheden, herunder sondringen mellem emner, der har samfundsmæssig interesse, og emner, der alene behandles for at krænke eller for at tilfredsstille publikums nysgerrighed og for at sælge.

For så vidt angår injurierbestemmelserne kunne man godt have ønsket sig, at Straffelovrådets forslag til nye lovbestemmelser havde draget den fulde konsekvens af Menneskerettighedsdomstolens praksis på injurieområdet og i den forbindelse havde udformet et forslag, der direkte via ordlyden havde angivet betingelserne for

⁷⁵ Jf. betænkning 1563/2017, s. 155 f.

⁷⁶ Jf. betænkning 1563/2017, s. 217.

straffrihed for henholdsvis beskyldninger og henholdsvis værdidomme – og i den anledning havde kaldt de to typer af udsagn ved navn. Man kunne også have ønsket sig, at Straffelovrådet havde taget konsekvensen af sine egne overvejelser vedrørende injurier fremsat alene over for den krænkede eller i en snæver kreds⁷⁷ og i den forbindelse havde foreslået at indsnævre det strafbares område, således at kun udtalelser mv. fremsat offentlig eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds⁷⁸ skulle kunne straffes.

Straffelovrådsbetænkningen fra 1971 var med sin anerkendelse af ytringsfrihedens betydning nytænkende og innovativ *for sin tid*. Man kunne have ønsket, at 2017-betænkningen havde vist samme innovative kraft, og dermed havde taget udgangspunkt i det 21. århundredes erkendelse af, at ytringsfriheden og privatlivet har samme værdi og fortjener samme respekt, og at ytringsfriheden kun er særligt tungtvejende, når der behandles emner af samfundsmæssig interesse.

⁷⁷ Se nærmere betænkning 1563/2017, s. 152 f., om Straffelovrådets afgrænsning af »private injurier«.

⁷⁸ Se som eksempel på en sådan afgrænsning straffelovens § 266 b.